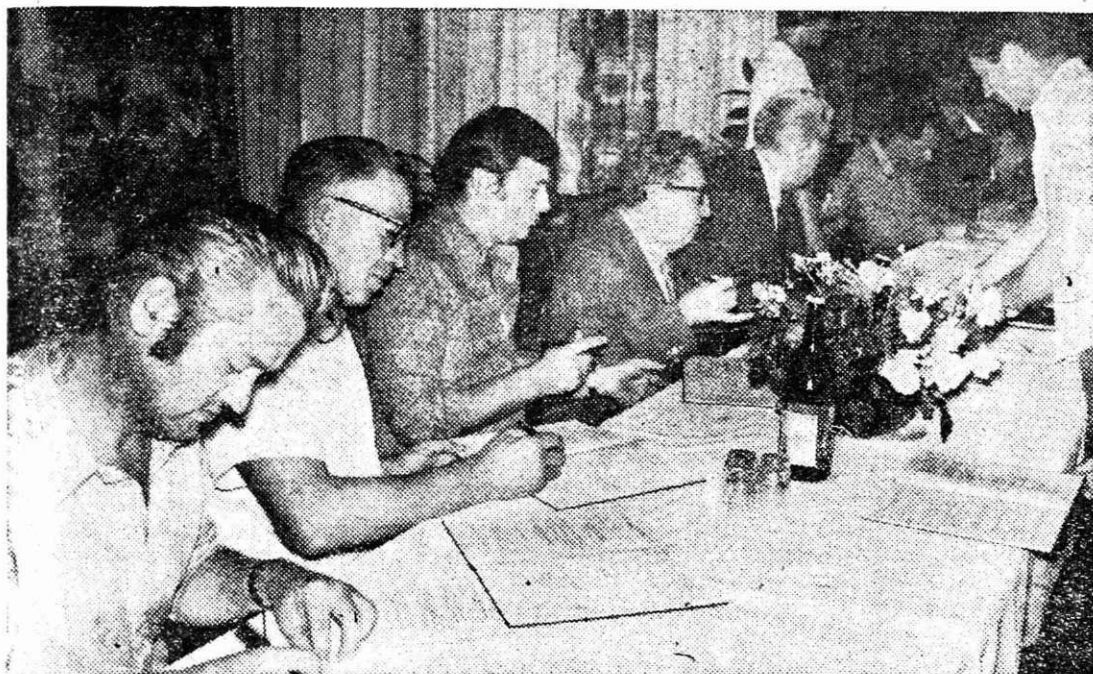

LETO XV. Številka 32
Jesenice, 10. avgusta 1973

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA
KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni
urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne
vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarka«, zdru-
ženo podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE Ljub-
ljana — Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo
483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Delegati so 3. avgusta podpisali temeljni samoupravni sporazum

V drugem polletju deset odstotkov več za osebne in tri odstotke več za stanovanjsko izgradnjo

Na drugi seji delavskega sveta Železarne, dne 31. julija, so med drugim obravnavali tudi predlog spremembe finančnega plana za leto 1973. Zaradi podražitve surovin in materialov na eni strani ter naših proizvodov na drugi strani in doseženega večjega izvoza ob dejstvu, da ni bilo bistvenih sprememb in vplivov na količinski del plana delovne organizacije, je sektor za ekonomiko s prikazom vplivov teh sprememb na poslovne rezultate predlagal nekatere spremembe v planu formiranja in delitve celotnega dohodka. V zvezi s tem je delavski svet sklenil, da se letna amortizacija osnovnih sredstev poveča od 137 milijonov na 150,7 milijonov dinarjev, ali za deset odstotkov, da se sredstva za investicijsko vzdrževanje povečajo od 15 na 20 milijonov dinarjev in da se v drugem polletju poveča stanovanjski prispevek od sedanjih osem na enajst odstotkov.

Po podatkih, ki jih je posredoval sektor za ekonomiko in organizacijo, se bo realizacija osnovne dejavnosti povečala v vsem letu za okrog deset odstotkov. Na to je vplivalo 15,22 odstotno povečanje prodajnih cen črno-metalur-

ških izdelkov od 1. junija dalje. Ostala realizacija, ki vključuje prodajo kisika, argona, acetilena, dušika, žlindre, storitev itd., je malenkostno povečana na račun materiala R-3. Rabat in tečajne razlike so ostale na približno

isti višini, le da so se tečajne razlike, predvsem revalorizacija — zvišanje vrednosti marke in devalorizacija — zmanjšanja (Nadaljevanje na 2. strani)

Črna zastava pred Železarno

Vsakokrat, ko na jam-boru pred Železarno obe-sijo črno zastavo, nas za-skelj pri srcu. Kajti to pomeni, da je pri oprav-ljanju delovne dolžnosti omahnil v smrt sodelavec, tovariš, brat, mož, oče... Karkoli je že vzrok za smrtno nesrečo, je resnica, da smo izgubili delavca, človeka kot največje bo-gastvo samoupravne socia-listične družbe.

Tako je bilo tudi v to-rek 7. avgusta, ko je sredi dopoldneva črna zastava oznanila smrtno nesrečo, katere žrtev je bil MAR-TIN JAN, sodelavec iz gradbenega vzdrževanja, na delovni dolžnosti v martinarni. Izgubili smo dobrega in vestnega sode-lavca, odličnega organiza-torja in šahista, družina pa moža in očeta...

Taka vest nas vedno znova in znova opominja in opozarja, da moramo narediti vsi vse za svojo lastno varnost in varnost sodelavcev na delovnem mestu.

V avgustu že 425 ton izpada proizvodnje elektrojekla zaradi redukcij električne energije

Zaradi redukcij električne energije je bilo v tem mesecu, to je do 8. avgusta do 6. ure zjutraj, na obeh električnih pečeh že 35,15 ur zastojev, in sicer na ASEA električni peči 26,05 ur, na LECTROMELT pa 9,10 ur. Zaradi tega znaša izpadla proizvodnja samo v prvih dneh avgusta 425 ton elektrojekla. Ko zaključimo to poročilo, so nam na obratovodstvu elektrojeklarne povedali, da danes, tj. 8. avgusta, ves dopoldan zaradi redukcije stojita obe peči. Da bodo bralci lažje pre-sodili, kaj pomenijo taki zastoji, naj povemo, da vsaka ura zastoja pomeni okrog 12 ton elektrojekla.

Vzroki za redukcije, kakor so nam povedali na obrato-vodstvu elektro in toplotne energije, so v tem, da je ter-moelektrarna Šoštanj že dva in pol meseca v remontu, ki je v garancijskem roku in da imajo vodne elektrarne, zara-di nizkega stanja vode manj-šo proizvodnjo elektroener-gije. Nabava je omejena tudi iz jugoslovanskega omrežja, ker ogromno energije porabi SR Hrvatska, dobiti pa jo ni mogoče niti iz Avstrije, kjer jo zaradi nizkega stanja vode tudi primanjkuje. To so raz-

logi, zaradi katerih v določe-nih časovnih obdobjih ozi-ro-ma konicah pride do reduk-cije. Remont termoelektrarne Šoštanj je bil najprej predvi-den do 5. in kasneje podalj-šan do 12. avgusta, kar pa še vedno ni zanesljivo.

V kolikor bi bile redukcije električne energije tudi v pri-hodnjih dneh, je nevarnost, da pride do zastojev tudi v drugih obratih, saj smo že v juliju zaradi istih vzrokov morali kupiti surovo jeklo v Zenici, da je proizvodnja ne-moteno potekala.

Za spominski dom borcev in mladine v Kumrovcu so prispevali:

TOZD TALILNICE: plavž — 1.078 din, livarna — 200,30 din, šamotarna 561,10 din;

TOZD VALJARNE: valjarna 2400 — 690 din, valjarna žice — 367 din, Javornik I. — 708 din, adjustaža Štekel — 621 din, adjustaža Bluming — 716 din;

TOZD HLADNA PREDELAVA: HVŽ — 1.719 din, profilarna — 285 din, elektroodni 600 din, žebljarna — 322 din;

TOZD VZDRŽEVANJE, ENERGIJA IN TRANS-PORT: strojne delavnice — 1.265 din, strojno vzdrževa-nje — 2.034 din, VEN — 890 din, gradbeno vzdrževanje — 611 din, RTA — 306 din, strugarna valjev — 310 din, PIV — 800 din, transport — 1.801 din;

ORGANIZACIJA SKUPNE SLUŽBE: OTK — 680 din, RO — 285 din in družbena prehrana — 523 din.

Do 8. avgusta je bilo na blagajno tovarniškega sindi-kata skupaj dostavljeno 17.372,40 dinarjev. Vodstvo to-varniške konference sindikata poziva in prosi delovne skupine in sindikalne odbore, da z akcijo zbiranja sredstev za gradnjo spominskega doma mladine in borcev v Kumrovcu zaključijo po 15. avgustu.

Delo sektorja za ekono-miko in organizacijo v prvem polletju

Da bi našim bralcem posredovali kar najbolj celostno polletno poslovno poročilo Železarne, ki ga je na drugi seji potrdil delavski svet z nekaterimi ugotovitvami, ki jih objavljamo na peti strani, danes predstavljamo delo SEKTORJA ZA EKONO-MIKO IN ORGANIZACIJO v prvem polletju, ki ga povzemamo iz omenjenega poročila. Doslej smo v Železarni objavili polletne proizvodne rezultate in problematiko, polleten pregled izvrševanja plana remontov, celotni dohodek Železarne in nje-govo delitev v prvem polletju in kadrovska dejavnost ter pro-bematiko. (Nadalj. na 2. str.)

Deset obratov preseglo mesečne planske obveznosti

V mesecu juliju je kar deset obratov ali dve tretji-ni vseh obratov preseglo svoje mesečne planske proiz-vodne obveznosti. Če ne bi imeli objektivnih težav v elektrojeklarni in v valjarni debele pločevine, bi bili proizvodni rezultati lahko še boljši. Delovna organiza-cija v celoti je julijski proizvodni načrt dosegla z 99,8 odstotka, blagovno proizvodnjo pa s 101 odstot-kom.

Planske obveznosti v skupni proizvodnji v juliju so presegli:

TOZD TALILNICE: plavž, SM jeklarna, livarne in šamotarna;

TOZD VALJARNE: valjarna bluming-štekel in valjar-na profilov;

TOZD-HLADNA PREDELAVA: hladna valjarna, pro-filarna, jeklovlek in žebljarna.

Podrobne rezultate in komentarje preberite na tre-tji strani.

Delo sektorja za ekonomiko in organizacijo v prvem ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

V okviru sektorja za ekonomiko in organizacijo delujejo oddelki: za ekonomske analize in planiranje, za organizacijo dela, za nagrajevanje, za študij dela in časa ter oddelki za sisteme in center za obdelavo podatkov. Poglejmo kakšno delo so v prvem polletju opravili v posameznih oddelkih:

Oddelki za ekonomske analize in planiranje je redno mesečno spremljal izvrševanje letnega plana s tremi analizami: analizo naročil, analizo količinskega doseganja plana in analizo vrednostnega doseganja plana. Poleg teh rednih analiz so na oddelku naredili tudi več občasnih analiz. Posebna pozornost oddelka je veljala ekonomski oceni novih investicij, predvsem investicij za novo hladno valjarno. Na oddelku izpolnjujejo tudi razna statistična poročila tako za notranjo uporabo, kakor za razne zunanje organe.

Oddelki za organizacijo dela je delal na osnovi predlogov organizacije prodaje, finančno-računovodskega sektorja, organizacije sektorja novogradenj in drugih. Oddelki je prispeval pomemben delež pri oblikovanju temeljnih organizacij združenega dela, temeljnega samoupravnega sporazuma, začasnega statutarnega sklepa in podobno. Delal je na terminiranju v HVZ, dokumentaciji v raznih obratih, nadaljeval z delom na zaopredeljenih rezervnih delov, preventivnem vzdrževanju, analizi toka materiala v železarni kot celoti in skladščih posameznih obratov, na organizaciji gostinske enote Železar in na raznih tekočih zadevah.

Oddelki za nagrajevanje redno mesečno spremlja gibanje osebnega dohodka in pripravlja gradivo odboru za dohodek in nagrajevanje Železarne in TOZD. Oddelki je pripravil posebno informaci-

je, o gibanju osebnega dohodka, ki bo izhajala mesečno, pričel pa je sodelovati tudi pri analitičnih ocenah delovnih mest. Na oddelku so izdelali več analiz in odgovorov delovnim skupinam ter pripravljali gradivo komisiji za kategorizacijo.

Oddelki za študij dela in časa se je v tem obdobju še bolj intenzivno vključil v analizo doseganja merljivih kriterijev in trimesečno pripravljala podrobno analizo odbora za dohodek in nagrajevanje. Mesečno usklaja in po potrebi spreminja merljive kriterije: norme, premije itd. ter v sporazumu z obratovodstvi uvaja tudi nove. Vedno bolj pomembno postaja delo oddelka pri oblikovanju delovnih mest in zmogljivosti v obratih. O tem so opravili kompleksne analize v aglomeraciji, plavžu, profilarni, patentirnici, valjarni Bela, elektrojeklarni in drugih. Pričeli so tudi z analizami izvajanja remontov npr.: na Asca elek-

trični peči, menjavi valjev v valjarni bluming. Na oddelku tudi analizirajo predložene racionalizatorske in novatorske predloge in pripravljajo gradivo pristojnemu odboru.

Oddelki za sisteme je predvsem delal na uvajanju novega sistema stroškov in delo skoraj zaključil. Hkrati nadaljuje z oblikovanjem sistema terminiranja v valjarni 2400, procesnega vodenja na električni peči, informacijskega sistema plavža in saldokontov.

Center za obdelavo podatkov (prej IBM) je v prvem polletju predvsem delal na reorganizaciji obračuna osebnega dohodka, obdelavi letnih energetskih poročil, izdelavi programov za obračun stroškov (delovni nalogi), predkalkulacije, pokalkulacije, primerjava planskih in resničnih stroškov, amortizacija. Izdelali so program za obračun valjarne Bela, evidenco in obračun saldokontov kupcev, uvedli so nov si-

stem obračuna potizdelkov in gotovih izdelkov in izpopolnili sistem evidence elektro motorjev. Izdelali so tudi več programov za izračune norm, dopolnili program za izračune osebnih ocen, programirali obračun rezervnih delov in opravili še vrsto drugih del. Omeniti tudi moramo, da je center za obdelavo podatkov skupaj z oddelkom za organizacijo dela, pričel z oblikovanjem evidence materiala v Verigi Lesce.

V drugem polletju ...

(Nadalj. s 1. strani)

vrednosti dinarja, povečale, medtem ko je rabat (popust pri prodajni ceni) nižji kot je bil v začetku leta predviden. Količinski plan izvoza je ostal nespremenjen, medtem ko je predvidena nekoliko višja notranja realizacija, predvsem zaradi povečanega investicijskega vzdrževanja. Celotni letni dohodek se bo po spremenjenem planu povečal od predvidenih 1.755,5 na 1.919,5 milijonov dinarjev.

Dosežen celotni dohodek pokriva predvsem materialne stroške, izredne stroške, nabavno vrednost realiziranega materiala in amortizacijo. Vse te postavke so bile dosežene v glavnem na začetku leta planirani višini. V spremenjenem planu materialnih stroškov (od 1.223,1 na 1.340,5 milijonov dinarjev) je predvsem zajeta podražitev surovin, materialov in storitev (npr.: ruda od 1. junija dalje za 15,22 odstotkov, uvoženo staro železo za 50 odstotkov, domači koks v drugem polletju za pet odstotkov in podobno). V proizvodnih storitvah je po sklepu delavskega sveta povečano investicijsko vzdrževanje za pet milijonov dinarjev, amortizacija pa za deset odstotkov na celotno vrednost.

Dohodek delovne organizacije Železarne bo po teh spremembah znašal 383,3 milijona dinarjev ali osem odstotkov več kot je bilo predvideno v prvotnem letnem planu. Pogodbene obveznosti ostanejo nespremenjene, medtem ko se zakonske obveznosti malenkostno povečajo glede na povečani plan osebnih dohodkov. Planirani osebni dohodek se namreč, glede na sklep odbora za dohodek in nagrajevanje in predvideno povečanje storilnosti, v drugem polletju poveča v globalu za deset odstotkov. Del povečanega dohodka podjetja pa gre za stanovanjsko izgradnjo oziroma za od osem na enajst odstotkov povečani stanovanjski prispevek, da se bo lahko odkupilo planirano število stanovanj.

(Po podatkih, ki jih je posredoval Sektor za ekonomiko in organizacijo Železarne).

...Osvoboditev dela kot preraščanje zgodovinsko pogojenih družbeno-ekonomskih neenakosti in odvisnosti ljudi pri delu, ki se zagotavlja z odpravljanjem kakršnihkoli oblik merdnih odnosov, z vsestranskim razvojem proizvodnih sil, z dviganjem proizvodnosti dela in s skrajševanjem delovnega časa, z razvijanjem in uporabo znanosti in tehnike, z zagotavljanjem čedalje širše izobrazbe za vse in z razvijanjem kulture delovnih ljudi... je po temeljnih načelih osnutka ustave SR Slovenije le eno izmed področij, ki »so nedotakljiva podlaga človekovega položaja in njegove vloge«. Ta odlomek iz osnutka nove ustave SR Slovenije, ki se bistveno ne razlikuje od opredelitve človekovega položaja v še veljavni ustavi, smo vzeli kot osnovo za razmišljanje o nekaterih nalogah, ki izhajajo iz tega. Razlikuje le v toliko, da je bilo dosedanje določilo več ali manj prepuščeno politični volji, medtem, ko enako določilo v osnutku nove ustave spremlja vrsta konkretnih določil, ki nas ustavno obvezujejo za dosledno uresničevanje temeljnih načel nove ustave. To pa pomeni bistveno nov odnos do teh vprašanj, ki ni grajen samo na politični volji in ki zaradi svoje konkretnosti daje delavskemu razredu in delovnim ljudjem v roke orožje v obliki ustavnih določil, s katerim se bodo lahko borili proti vsem deformacijam in negativnim pojavom ali stihiji ekonomskega življenja, ki so se v zadnjem obdobju razvoja naše družbe vsiljevale samoupravnim odnosom.

Druga naloga, ki se nanaša na družbeno-politični sistem in še posebej na skupščinski sistem in njegovo prilagajanje tako razvitim družbeno-ekonomskim osnovam na podlagi samoupravljanja, ki je ostala še odprta iz prve faze ustavnih sprememb. »Njegov poglobitvi smisel je,« (sistema — p. p.) da si ponovno sposodimo strajane misli Sergeja Kraigherja, »da delavci v združenem delu v vseh oblikah njihovega združevanja, od delovnih enot in TOZD do vseh oblik integracij TOZD, od delovnih organizacij do združenih podjetij in drugih kompliciranih tvorb v velikih tehničnih sistemih, pa do njihovega združevanja v krajevni skupnosti, občinah, v interesnih skupnostih, v republiki in federaciji, odločajo o pogojih ustvarjanja dohodka in rezultatih, to se pravi o delitvi ustvarjenega dohodka.«

Ti dve kompleksni nalogi, ki sta značilni za osnutek nove ustave, v bistvu odgovarjata na vprašanje, kako uresničevati temeljna načela ustave, tudi v uvedbi citirano načelo, sta v določbah osnutka nove zvezne in republiške ustave zelo jasno in konkretno opredeljeni.

Dosledno uresničevanje teh dveh temeljnih kompleksnih nalog pa v bistvu pomeni povečevati delavčev ekonomski interes, da bo povečeval produktivnost lastnega in skupnega dela. Znanstveno spoznanje, ki izhaja iz znanstvenega socializma in ki je ravno v razvoju samoupravnega socializma pri nas dobil tudi praktično potrditev, potrjuje namreč to, da

MNOGE STVARI, KI SO BILE DOSLEJ ODVISNE OD POLITIČNE VOLJE, BO V BODOČE OPREDELJEVALA USTAVA

Čeprav smo na tem mestu že nekajkrat poudarili, pa je prav, da tudi ob tem razmišljanju še enkrat poudarimo, da uresničevanje določil nove ustave ne bo potekalo samo po sebi, temveč bodo morali biti za njeno dosledno uresničevanje odgovorni državni organi, kakor tudi Zveza komunistov in druge družbeno-politične organizacije. To pa nas je vodilo do tega, da osnutka nove republiške ustave ne obravnavamo le z vidika razlage, temveč predvsem z vidika nalog, ki se kot politične naloge obravnavajo že dalj časa, ki pa jih, kot že rečeno, nova ustava določila spreminjajo iz dosedanje odvisnosti od politične volje, v ustavno obveznost.

Če se vrnemo k uvodnemu citatu, potem moramo poudariti, da te nedotakljive pravice delavskega razreda in delovnega človeka in človeka nasploh rešujeta dve temeljni kompleksni nalogi, ki sta značilni tako za zvezno kot republiško ustavo. »Prva naloga«, kakor je dejal Sergej Kraigher, »je najkompleksnejše izražena in se nanaša na razvoj družbeno-ekonomskih odnosov na samoupravni osnovi, ki naj še bolj kakor ustavni amandmaji v prvi fazi ustavnih sprememb, sedaj v celovitem tekstu ustave zagotovijo, da bo dohodek kot rezultat skupnega dela v združenem delu, tako njihovega minulega kot tekočega dela, družbeni dohodek in da je kot tak neodtujljiva pravica delavcev v združenem delu, da so v njem udeleženi v skladu s svojim prispevkom na podlagi svojega tekočega in minulega dela k ustvarjanju družbenega dohodka.«

neposredno sodelovanje in odločanje delavca v procesu ustvarjanja in delitve dohodka od temeljne organizacije združenega dela do vseh mogočih oblik asociacij, temeljnih samoupravnih družbeno-političnih skupnosti — občin, interesnih skupnosti itd. ne pomeni le uresničevanje političnih, temveč predvsem ekonomskih ciljev.

Skladno s tem smo hoteli predvsem poudariti tudi to, da sklepi samoupravnih organov in družbeno-političnih organizacij Železarne, ki se nanašajo na prizadevanja za večjo produktivnost, za hitrejši razvoj proizvodnih sil, nosijo v sebi elemente družbeno-ekonomskega položaja delovnega človeka v družbeni reprodukciji in da so potemtakem ti sklepi tako politična kot ekonomska naloga vseh subjektov in vseh naprednih sil v podjetju. To z drugimi besedami pomeni, da uresničevanje določil nove republiške in zvezne ustave hkrati pomeni stalno skrb za dviganje produktivnosti dela in skrb za nadaljnji razvoj proizvodnih sil, ker je to edina pot, ki vodi do osvoboditve dela, na drugi strani pa tudi način, ki daje materialno osnovo za dosledno uresničevanje določil nove ustave na vseh področjih družbenega dela in življenja. Oboje je torej organsko med seboj povezano. To pa je tudi razlog, da osnutek nove zvezne in republiške ustave obravnavamo tako z vidika eventualnih pripomb, kakor z vidika spoznavanja bistva novih ustavnih določil za nadaljnji razvoj samoupravnega socializma, kot z vidika nalog oziroma spodbujanja ustvarjalnega odnosa vseh udeležencev javne razprave do predlaganih rešitev.

Izvršitev programa skupne in blagovne proizvodne ter odprave za julij 1973

Del. enota	SKUPNA PROIZVODNJA			BLAGOVNA PROIZVODNJA			Odprava
	Program	Izvršitev	%	Program	Izvršitev	%	
Plavž	13.000	13.442,0	103,4				
SM jeklarna	26.000	27.354,7	105,2				
El jeklarna	14.500	13.203,4	91,1				
Livarna	140	147,8	105,6	50	24,1	48,2	24,1
Samotarna	1.350	1.364,0	101,0	250	147,4	59,0	147,5
TALILNICE:	54.990	55.511,9	100,9	300	171,5	57,2	171,5
Bluming-Štekel	44.700	45.171,3	101,1	6.700	7.001,1	104,5	7.015,3
Valj. deb. ploč.	8.420	7.228,0	85,8	8.350	7.160,8	85,8	7.217,1
Valjarna žice	10.130	9.716,9	95,9	3.300	3.981,7	120,7	3.936,0
Valjarna profil.	2.590	2.826,5	109,1		38,5		35,4
VALJARNE:	65.840	64.942,7	98,6	18.350	18.182,1	99,1	18.203,8
Hladna valj.	2.250	2.443,7	108,6	2.190	2.441,0	111,5	2.485,1
Profilarna	1.500	1.546,0	103,1	1.490	1.540,8	103,4	1.543,4
Jeklovlek	1.540	1.608,0	104,1	1.540	1.585,7	103,0	1.595,3
Žičarna	4.650	4.298,2	92,4	2.730	2.841,9	104,1	2.879,3
Elektrodni:	1.080	1.074,7	99,5	1.070	1.073,2	100,3	1.126,7
— elektrode	1.050	1.030,1	98,1	1.040	1.028,6	98,9	1.075,3
— prašek	30	44,6	148,7	30	44,6	148,7	51,4
Žebjarna:	960	1.067,6	111,2	950	1.062,6	111,9	1.069,1
PREDELAVA:	11.980	12.033,2	100,5	9.970	10.545,2	105,8	10.698,9
SKUPAJ:	132.810	132.492,8	99,8	28.620	28.898,8	101,0	29.074,2
Tuja predel.-prof.	30	31,7	105,7	30	31,7	105,7	17,2
ZELEZARNA:	132.840	132.542,5	99,8	28.650	28.930,5	101,0	29.091,4

Planirane proizvodnje za dom je 1315 ton, izvršene 1477,8 ton.

Start v drugo polletje je bil zadovoljiv. Program skupne proizvodnje smo izpolnili z 99,8 %, program blagovne proizvodnje pa smo presegli za 1 %.

Rezultat v juliju bi bil lahko še boljši, če ne bi bilo nepredvidenega izpada proizvodnje predvsem v elektrojeklarni in valjarni debele pločevine, ki sta zaradi objektivnih vzrokov močno zaostali za programskimi obvezami.

Analiza dela po obratih:

TALILNICE:

Druga največja mesečna proizvodnja in doslej najmanjša poraba koksa 714 kg na tono, sta dosežka, za kar gre plavžarjem vsa pohvala.

Martinarna je z dobrim delom delno ublažila manjko v surovem jeklu, ki ga občutimo zadnja dva meseca.

Livarna in samotarna sta bili solidni in sta obveze izpolnili.

Močno nas je prizadel izpad proizvodnje v elektrojeklarni, saj so naredili kar za 1296 ton manj, kot pa je bilo programirano. Vzrokov za tako velik izpad proizvodnje je več, in to: zalitje elektromotorja zaradi naliva dežja, redukcija električne energije, podaljšanja remonta na Letromelt peči in delno zaradi bolj zahtevnega programa.

VALJARNE:

Dobro delo valjarne bluming-štekel je bila osnova, da so bili ostali obrati dobro založeni z vložki. V mesecu juliju je valjarna bluming popolnoma izčrpala zalogo domačega surovega jekla v striper hali, tako da smo bili primorani kupiti jeklo v Zenici, da je valjarna bluming lahko nemoteno obratovala in preskrbovala ostale obrate z

zadostnimi količinami vložka. V mesecu juliju je bilo mrzlo založenega kar 4888 ton jekla. Močno nas je prizadel izpad proizvodnje v valjarni debele pločevine. Poprečno delo na realizaciji naročila za Metalno Maribor v kvaliteti Nioval 47, Brodogradilište Split v kvaliteti Nionical 60, Vaso Miskin v debelinah pločevine pod 10 mm in pomankanje delovne sile v adjustaži, so glavni vzroki za tako velik izpad proizvodnje.

Glavni vzrok za izpad pro-

izvodnje v valjarni žice je visok odstotek mehanskih in elektro zastojev, ki znašajo 15 %, kar je za 4 % nad po- prečjem prvega polletja.

HLADNA PREDELAVA:

Razen žičarne, ki je zaostala za programom zaradi večje odsotnosti delovne sile od planirane, so ostali obrati programske obveze presegli in tako prispevali svoj delež, da je hladna predelava kot celota na 100,5 % izvršena skupne proizvodnje.

Šk—

Zadnji hip izpred drvečega vlaka

V ponedeljek, 6. avgusta, sta z redne dopoldanske dnine šla preko ograje na nedovoljenem prehodu pri železniški postaji Javornik delavca Alojz Trojar (r. 1930) in Jovan Milošinić (r. 1950), oba delavca iz adjustaže obrata valjarne 2400. V obratu ju je dninovodja pogrešil okoli 11. ure.

Ob 12.40 sta se oba po isti poti vračala iz bifeja in se precej vinjena napotila preko železniške postaje Javornik. Prečkala sta progo, v tem trenutku pa je pripeljal brzovlak in Milošinić je padel med tire. Šele zadnji hip se je vrgel izpred koles drvečega vlaka. Prisotni delavci postaje Javornik so nemo obstali v prepričanju, da je ostal pod kolesi in je nesreča neizogibna. Milošinić je pri padcu dobil le manjše poškodbe in je bil iz rešilne postaje na Javorniku napoten k zdravniku.

Ta primer objavljamo v svarilo vsem, ki večkrat koristijo skok preko ograje — bodisi med dnino v bife, zelo pogosti pa se na tem mestu tudi predčasni izhodi in to v vsakem času, podnevi, zgodaj zjutraj ali pozno zvečer.

Nepredvidnost ali bolj rečeno nedovoljen prehod preko tirov bi v gornjem primeru delavec lahko plačal s hudimi poškodbami ali celo s smrtjo. Nihče ne pomisli tudi na to, da bo v vinjenem stanju pri stroju dosti manj pazljiv in priseben in da tudi v obratu na vsakem koraku nanj preži nesreča.

Istočasno bi ponovno opozorili delavce, ki kljub strogim prepovedim še vedno prihajajo ali odhajajo iz službe preko železniških tirov na postaji Jesenice in nato koristijo vhod ali izhod na izvoznem tiru za obrate v HVZ ali preko aglomeracije v ostale obrate železarne. S prehodom preko tirov se podajajo v stalno nevarnost!

Sodelavci v takih primerih pomislite na to, da vas doma čakajo družine, ki želijo, da se zdravi vrnete z dela!

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

Dežurna služba

	telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 11. avgusta		
inž. Drago Ravnik, elektrojeklarna	443	81-411
NEDELJA, 12. avgusta		
Jože Košir, transport	451	84-022
PONEDELJEK, 13. avgusta		
inž. Janez Komelj, žičarna	524	81-583
TOREK, 14. avgusta		
Anton Komljanec, profilarna	626	871
SREDA, 15. avgusta		
inž. Martin Šketa, TPD	240	81-413
ČETRTEK, 16. avgusta		
Zdravko Crv, valjarna žice	852	760
PETEK, 17. avgusta		
Franc Gasser, strojno vzdrževanje	952	81-604

Dežurna služba traja od datuma nastopa od 7. ure zjutraj do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja na telefon 410. Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih objavljamo vsako soboto na razpisnih deskah pri vseh vratarjih.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Personalne vesti

V tem mesecu je bilo sprejetih 91 delavcev, 51 delavcev pa je zapustilo podjetje.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI:

MIHAJLO BARIČ — 1919 hladna valjarna 22 let v ZJ, VINKO DEMSAR — 1913 žičarna 25 let v ZJ, KRISTA FRUMEN — 1913 24 let v ZJ, FRANC GORSE — 1913 transport 36 let v ZJ, PETER KOCJANCIC — 1914 OTK 27 let v ZJ, KRISTINA LEGAT — 1914 elektrodni obrat 19 let v ZJ, LUDVIK MIKLAČIČ — 1913 strojne delavnice 36 let v ZJ, FRANC MLINAR — 1912 strojno vzdrževanje 25 in pol let v ZJ, STANISLAV MRZEL — 1917 žebjarna 27 let v ZJ, MIRKO PIRS — 1913 livarna 37 let v ZJ, BOGOMIR ROZMAN — 1912 tehnične službe novogradnje 38 in pol let v ZJ.

UMRLI SO:

JOZE HAFNER — 1929 livarna 26 in pol let v ZJ. Svojem naše iskreno sožalje!

IZKLJUČENI SO BILI:

HASIB ALIBASIČ — 1955 žebjarna, ISMET BARČIČ — 1949 elektro jeklarna, PETER BOHINC — 1952 hladna valjarna, RADE BOJKOV — 1954 martinarna, JOVAN DIMITROV — 1950 samotarna, DUŠAN GACOV — 1951 valjarna žice, JANEZ GASAR — 1949 žičarna, JOCE GICEV — 1954 martinarna, SUAD HOPOVAC — 1951 transport, MUHAMED HUSIČIČ — 1943 martinarna, DANICA JAN — 1956 splošni sektor, MIRKO JOKIČ — 1952 valjarna Bela, VAHID JUSUFOVIČ — 1951 strojno vzdrževanje, DARKO KOMAC — 1953 elektro toplotna energija, DRAGO KONČAR — 1951 strojno vzdrževanje, DUŠAN KOVACEVIČ — 1954 plavž, ANDREJ MACER — 1939 žebjarna, RAJKO MAJDNANAC — 1955 profilna valjarna, FUAD MESANIČ — 1954 jeklovlek, BOŽO MIODRAG — 1951 strojno vzdrževanje, MURADIF MUJANOVIČ — 1955 valjarna 2400, BEČIR MUZAFEROVIČ — 1950 samotarna, MIRKO NIKOLIČ — 1939 martinarna, IVANKA NOVAK — 1936 DE-EP, MILA DIN PLAKALOVIČ — 1954 elektro jeklarna, MARINKO PO NJAVIČ — 1951 samotarna, MILORAD RISTIČ — 1953 martinarna, MILENKO SAVKIČ — 1950 valjarna Bela, DARKO STRUGAR — 1949 elektro jeklarna, BLAGOJ TRAJCEV — 1952 valjarna 2400, OMER TUFEKIČIČ — 1951 elektro toplotna energija, IZTOK UKALOVIČ — 1957 profilarna, LJUBOMIR ULAMEC — 1952 strojno vzdrževanje, ZDENKA ŽERJAV — 1954 splošni sektor.

OBVESTILO

Kadrovski sektor železarne Jesenice sporoča, da je odboj za kadre na svoji seji dne 3. 8. 1973 za šolsko leto 1973/74 odobril študijske ugodnosti za izredni študij:

Sola:	kandidatov
	Število
— šola za metalurške delavce	25
— tehniška srednja šola — metalurška smer	25
— tehniška srednja šola — strojna smer 3. in 4. letnik.	10
— tehniška srednja šola — el. smer 3. in 4. letnik	5
— ekonomska srednja šola	5
— administrativna šola	5
— VSOD — Kranj — organizacijsko proizvodna smer	25
— VTS Maribor — strojna smer	5
— VTS Maribor — elektro smer	5
— VEKS Maribor ali ekonomska fakulteta I. stopnja	5
— II. stopnja	5
— podiplomski študij	2

Študijske ugodnosti in obveznosti so določene z veljavnimi principi in kriteriji za odobravanje štipendij, študijskih ugodnosti in obveznosti za redno, izredno in dopolnilno šolanje delavcev ZJ.

Prošnje, ki jim je treba priložiti soglasje odnosno priporočilo obratovodstva, sprejema kadrovski sektor do 25. 8. 1973.

N K

Samoupravni organi v preteklem tednu

2. seja delavskega sveta Železarne

Na 2. seji delavskega sveta Železarne, ki jo je predsednik dipl. inž. Lojze Kalan sklical v torek, 31. julija 1973, so obravnavali naslednja vprašanja:

1. Sprejeli so program dela delavskega sveta Železarne do konca leta 1973.

2. Obravnavali so polletno poslovno poročilo in ga sprejeli z naslednjimi ugotovitvami:

— Poslovni rezultati v prvem polletju so ugodni in je primeren tudi dobiček, imeli pa so nekaj pripomb na delo po posameznih področjih.

— Rast proizvodnje ni zadostna, tako za splošno potrebo kot za razširjeno reprodukcijo. V drugem polletju bo treba nadoknaditi izpadlo količino jekla, za finalizacijo pa ga bo treba nekaj nabaviti tudi drugod.

— Dosežena je ugodna struktura izdelanega jekla in je zato tudi realizacija boljša.

— Produktivnost je boljša kot v istem obdobju lani, vendar bo treba s priznavanjem vseh članov kolektiva te dosežke še izboljšati. Glavnemu direktorju so naročili, da za eno naslednjih sej odbora za gospodarstvo pripravi program organizacijskih ukrepov, ki bodo zagotovili izboljšanje sedanjega stanja, zlasti še izkoriščanje delovnega časa.

— Še vedno obstaja problem rezervnih delov, kar je bistvenega pomena za nemoteno obratovanje in doseganje planskih nalog. Predlagali so, da to problematiko rešuje posebna komisija oziroma delovna skupina, podobno kot rešuje problematiko kupcev.

— Poleg proizvodnim obratom so dali tudi priznanje vzdrževalnim obratom, ki so po svojih močeh prispevali k boljšim rezultatom proizvodnje, zlasti s tem, ko so zmanjšali zastoj izpod planiranih.

— Delavskim svetom TOZD so priporočili, da z vsoto resnostjo obravnavajo sedanje stanje v proizvodnji in ukrepejo vse potrebno, da se sedanja rast proizvodnje obdrži tudi v drugem polletju, če se že ne izboljša.

3. Razpravljali so o predlogu rebalansa finančnega plana za 1973. leto in ga sprejeli, glede na podane in predvidene možnosti uspeha v letošnjem letu pa so sklenili:

— Poveča se amortizacija osnovnih sredstev za približno 12 milijonov nad programirano vrednostjo in v zvezi s tem tudi amortizacijske stopnje nekaterih skupin osnovnih sredstev.

— Odobri se financiranje investicijskega vzdrževanja v letošnjem letu v višini 20 milijonov dinarjev.

— Poveča se stanovanjski prispevek od sedanjih 8 na 11 odstotkov tako, da se z dodatno pridobljenim denarjem odkupi planirano število stanovanj. Povečani stano-

vanjski prispevek velja le za drugo polletje.

4. Sprejeli so samoupravni sporazum o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti za metalurgijo in v ustanovno skupščino izvolili za predstavnike Železarne: Janeza Tušarja, kadrovskega sektorja, inž. Borisa Breganta, OPTIO, inž. Vitomirja Gričarja, aglomeracija in inž. Boža Bartija, valjarna 2400.

5. Na podlagi sklepa odbora za raziskave, izume in racionalizacije so svečano podelili prvo plaketo in nagrado Lamberta Pantza dr. inž. Marinu Gabrovšku, za raziskovalno delo na področju metalurgije.

6. Razpisali so novo delovno mesto direktorja za novo-

gradnje in za to delovno mesto določili tudi razpisne pogoje. Zaradi obvezne reelekcije pa so razpisali tudi delovno mesto sekretarja in direktorja sektorja TKR. Za izvedbo razpisa so imenovali posebno razpisno komisijo.

7. Strinjali so se, da se na podlagi dogovora med skupščino občine Jesenice in Železarno prispeva za sprejete in neopratne obveznosti 1.500.000 dinarjev, ki se bodo porabili za hitrejšo realizacijo programa komunalne ureditve Jesenic. S tem v zvezi so sprejeli tudi poseben dogovor.

8. Sprejeli so sklep o spremnitvi dela kratkoročnih kreditov v dolgoročne, namenjene za obratna sredstva.

9. Namesto Ota Pestotnika, ki je preobremenjen s funkcijami, so v delavski svet stanovskega podjetja izvolili Davorina Mikulo iz žebjarne.

2. seja odbora za kadre Železarne

Predsednik odbora za kadre dipl. inž. Sašo Kavčič, je sklical 2. sejo odbora v petek, 3. avgusta 1973 predvsem z namenom, da odbor določi število štipendij za šolsko leto 1973-74. Poleg tega pa so obravnavali še nekaj drugih vprašanj.

Za šolsko leto 1973/74 so odobrili na visokih, višjih in srednjih šolah naslednje štipendije:

— metalurška fakulteta 8 štipendij,

— strojne fakultete 6 štipendij in 2 štipendije pogojno,

— elektrotehnična fakulteta 3 štipendije,

— ekonomska fakulteta 5 štipendij,

— VEKS Maribor 1 štipendija in 1 štipendija pogojno,

— metalurški oddelki TSS Jesenice 5 štipendij,

— TSS elektro oddelki 1 štipendija in 1 štipendija pogojno,

— administrativno upravna šola ni dodeljena nobena štipendija, ker ni bilo prijavitelj, čeprav so razpisane 4 štipendije;

Poleg teh štipendij so po posebnih kriterijih (odlični uspeh v srednji šoli ali osemletki, sin odnosno hči smrtno ponesrečenega delavca) odobrili še naslednje štipendije:

— 1 štipendijo na višji šoli za organizacijo dela — računalniški oddelki,

— 1 štipendijo na strojnem oddelku TSS Jesenice,

— 1 štipendijo na šoli za zdravstvene delavce Jesenice pogojno,

— 2 štipendiji na ekonomsko srednji šoli Jesenice.

Obravnavali so predlog za razpis izrednega študija (študij poleg rednega dela) in sklenili, da bodo v šolskem letu 1973/74 odobrili študijske ugodnosti (šolnina, izredno plačan dopust) na naslednjih šolah:

— šola za metalurške delavce 25 oseb,

— TSS metalurška smer 25 oseb,

— TSS strojna smer 3. in 4. letnik 10 oseb,

— TSS elektro smer 3. in 4. letnik 5 oseb,

— srednja ekonomska šola 5 oseb,

— administrativna šola 5 oseb,

— višja šola za organizacijo dela, organizacijsko proizvodno smer 25 oseb,

— višja tehnična šola Maribor 5 oseb strojna smer in 5 oseb elektro smer,

— višja ekonomska komercialna šola Maribor ali ekonomska fakulteta I. stopnja 5 oseb,

— šole II. stopnje 5 oseb,

— podiplomski študij 2 oseb.

V nadaljevanju seje so obravnavali takoče zadeve in med drugim sklenili, da se dodelijo trem našim delavcem štipendije iz delovnega razmerja za šolanje na enoletni politični šoli na predlog TK ZKS in TK sindakata Železarne. Odobrili so izredno plačan dopust trem članom kolektiva zaradi udeležbe na poletni mladinski politični šoli, enemu od teh pa so odobrili tudi stroške šolnine. Enemu članu kolektiva so odobrili študijske ugodnosti na delovodski šoli v Radovljici, obravnavali pa so tudi vloge Društva inženirjev in tehnikov jeseniške občine (razne sekcije) za dotacije oziroma podporo pri organizaciji strokovnih ekskurzij. Sklenili so, da bo služba vse te vloge zbrala in na podlagi konkretnega predloga dejavnosti društva oziroma sekcij na naslednji seji predlagala obliko pomoči.

Pred začetkom seje so pre-

gledali še sklepe odbora za kadre prejšnje mandatne dobe in nerešene naloge po sklepih tega odbora in sklenili:

— da se zahteva od direktorja ŽIC, da poda poročilo, kaj je bilo narejenega v zvezi z registracijo dejavnosti ŽIC, tako kot določa temeljni zakon in kaj je potrebno še narediti,

Prva seja delavskega sveta TOZD valjarne

V četrtek, 26. julija je bila v sejni sobi valjarn prva seja delavskega sveta TOZD valjarne. Seje se je udeležilo 29 članov delavskega sveta in VD direktorja inž. Arzenšek ter Jelka Vidali iz SEOP.

Predsednik delavskega sveta Mavro Lenardič je predlagal štiri točke dnevnega reda. Najprej so se dogovorili, da je treba vodstvom posameznih obratov in delovodjem naročiti, da omogočijo članom delavskega sveta udeležbo na vseh sejah. Seje delavskega sveta bodo v prihodnje do 10. v vsakem mesecu. Po kratki razpravi so se strinjali s predlaganim začasnim statutarnim sklepom TOZD valjarn. V razpravi so ugotovili, da je že pred sejo delavskega sveta o začasnem statutarnem sklepu TOZD valjarn razpravljalo sedemnajst delovnih skupin. Predlog programa dela bodo posredovali vsem članom delavskega sveta, komisij in odborov ter predstavnikom družbeno-političnih organizacij.

VD direktor inž. Arzenšek in tov. Vidali je iz SEOP sta delavski svet TOZD valjarne izčrpno seznanila s podatki, ki jih vsebuje poslovno poročilo za prvo polletje 1973.

V razpravi so sodelovali: predsednik Lenardič, inž. Podlpinik, inž. Senčar, Zupan, Hostnik in Vilman. Razpravljavci so zlasti poudarjali še bolj vestno delo ter spoštovanje časovnih obveznosti do kupcev. Zmanjšanje zastojev ter boljše izkoriščanje naprav pomeni notranje rezerve, ki jih bo treba v prihodnje še boljše koristiti. Nadalje so ugotovili, da prepočasno osvajamo proizvodnjo na novih strojnih napravah in je v tem pogledu aktivnost premajhna. Redno bo treba slediti stro-

— da komisija, ki je zato imenovana, pospeši delo na izdelavi kriterijev napredovanja strokovnega kadra,

— da se vloge vložene kot ugovor na napredovanje strokovnega kadra odloži do kler ne bodo izdelani kriteriji napredovanja in

— da se pravilniki, ki zajemajo področje kadrov izdelajo do konca leta 1973.

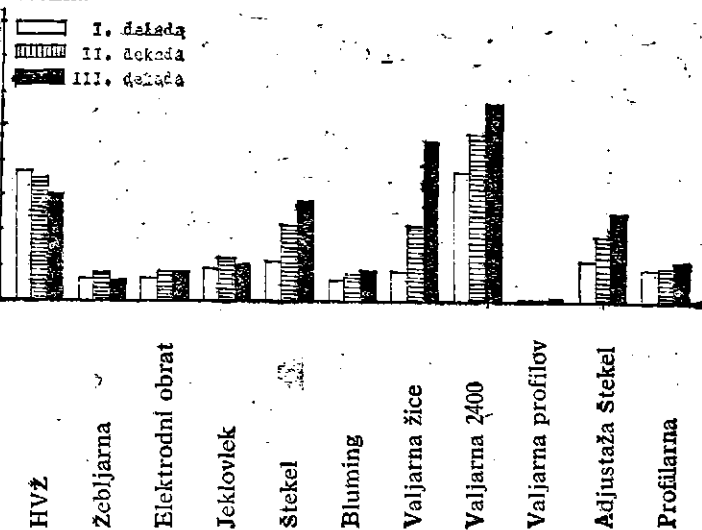
škom, da bi lahko pravočasno ukrepali za bolj gospodarno delo. Knjigovodstvo TOZD valjarn in obratov bo moralo proizvajalcem posredovati vse potrebne informacije. Nadalje so med razpravo predlagali predstavitev DEMAG ravalnega stroja v adjustaži Štekel, da bi tako zmanjšali število zaposlenih in pridobili večji prostor za skladišče. Na škarjah za obrez pločevine ni dovolj proizvodnje, ker jih imajo samo za razrez vzorcev. Stroški so občutni. Podoben položaj imajo tudi s strojem za Watne izgube. Nadalje imajo precej težav s proizvodnimi žerjavji v adjustaži bluminga, zato predlagajo odpis teh žerjavov, še posebej portalnih, ki naj bi jih postopno zamenjali z novimi. Omenjali so še nagradjevanje v valjarni 2400, kjer osebni dohodki stagnirajo. Vzroke je treba iskati v manjši proizvodnji, imajo manj naročil in zahtevnejši kakovostni asortiment.

V valjarni 2400 bo treba rešiti vprašanje Blaw Knox škarij, ki že več let niso dovolj izkoriščene, istočasno pa zavzemajo prostor, ki bi ga lahko namenili za skladišče pločevine.

Ob koncu seje so zaradi boleznih razrešili dolžnosti predsednika komisije za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti Matija Zamida, ki ga bo v prihodnje nadomestoval Janez Kralj iz adjustaže Štekel Bela. Podpredsednik komisije je Marjan Kristan iz valjarne žice.

Pregled enakomernosti odprave v juliju

V juliju 1973 je bila odprava končnih izdelkov zadovoljivo enakomerna v HVZ, žebljarni, elektrodnem obratu, jeklovicku, blumingu in profilarni. Zelo nenakomerna pa je bila v valjarni trakov Štekel, valjarni žice, valjarni 2400 in v adjustaži Štekel.

Sestanki delovnih skupin

TOZD TALILNICE

ELEKTROJEKLARNA — 26. in 28. julija so se sestale delovne skupine Mušič, Legat in Korbar na drugi izmeni. Na vseh treh sestankih so bili seznanjeni s predlogom začasnega statutarnega sklepa TOZD talilnice. Delovna skupina Legat je kritično obravnavala odnos do dela in delovno disciplino, delovni skupini Mušič in Korbar pa sta obravnavali kvalitetno problematiko. Obe skupini sta ugotavljali vzroke zakaj je prišlo do zamenjave kvalitet. Za ferolegure imajo na razpolago manjši prostor, vseeno pa bo moral skladiščnik bolj načrtno in po potrebi dostavljati legure k peči. Omenjeni delovni skupini sta bili seznanjeni s potekom akcije za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu.

TOZD VALJARNE

VALJARNA ŽICE — 28. in 29. julija sta se sestali delovni skupini Knafeļ in Vilman. Delovni skupini Knafeļ je bilo posredovano poročilo o polletnem poslovanju Železarnice in TOZD valjarne. Seznanjeni so bili s proizvodnjo problematiko za mesec junij ter z doseženimi količinskimi rezultati za 26 dni v mesecu juliju. Zahtevali so, da časopis Železar v prihodnje razdeljuje po izmenah, ker ga izmena, ki je v petek prosta običajno ne dobi. Obe delovni skupini sta se brez pripomb strinjali s predlogom začasnega statutarnega sklepa TOZD valjarne.

TOZD HLADNA VALJARNA

HLADNA VALJARNA — 23. in 24. julija so se sestale delovne skupine Prevc, Urbanc in na skupnem sestanku delovne skupine Skumavc, Oven, Jevšček. Delovna skupina Urbanc je bila seznanjena s proizvodnimi rezultati v prvem polletju in s primerjavo doseženih rezultatov v istem obdobju lanskega leta. Govorili so še o nalogah predvidenih za meseca julij in avgust. Opozarjali so na delovno disciplino in čistočo. Delovne skupine Urbanc ter Skumavc, Oven in Jevšček so opozarjale na težaven položaj glede TVT, medtem ko je delovna skupina Prevc spregovorila tudi o gibanju stroškov, o osebnih dohodkih, vložku in o reklamacijah. V razpravi je bilo več pripomb. Delavci imajo pomisleke zaradi nadurnega dela, ker morajo plačevati prispevek pri občini v kolikor je presežen osebni dohodek. Vajenci porabijo preveč zaščitnih rokavic. Pomisleke imajo tudi zaradi toplovaljanih trakov, zlasti kolobarjev, ki so slabo luženi.

ŽEBLJARNA — 4. avgusta je imela sestanek delovna skupina Mikula v zavijalnici. Delovna skupina še nima odgovora na vprašanje postavljeno na sestanku 20. januarja, glede povečanja plačilnih skupin v zavijalnici. Na znanje so vzeli poročilo s pripombo, da bodo s takšnim delom, ki ga opravljajo sedaj, težko izpolnili obveznosti v drugem polletju, ker primanjkuje žice, stroji ne obratujejo in delavci nimajo dela. Ne strinjajo se s povečanjem tarifnih postavk v odstotkih. Če že povečujemo osebne dohodke na račun porasta življenjskih stroškov, naj bo to za vse enako ob upoštevanju, da fizični delavec potrebuje več hrane. Menijo, da sedanje povečanje ni realno in tudi ni pravično. K problematiki norm niso imeli pripomb, želijo le, da bi imeli dovolj dela in bi tako imeli tudi večje osebne dohodke. Želijo odgovor, kako je z vložkom in kdo je za takšno stanje odgovoren.

LUZILNICA — od 17. do 24. julija se je sestala delovna skupina Zupan. Proizvodni načrt je bil kljub težavam izpolnjen, treba pa bo zmanjšati proizvodnje stroške. Lahko bi dosegli še boljše rezultate, če bi bilo vzdrževanje ustrezno in če bi hitreje zmanjševali zastoje. Urediti bo treba higienske prostore in garderobe. Nova čistilna naprava ne dela v redu, ker ni urejeno čiščenje kanalov in šob. Delovni pogoji so zahtevni in zato delovna skupina zahteva večjo plačilno skupino. V žičarni I obratujejo tudi ob prostih sobotah ne glede na to, ali to ustreza tudi delovni skupini v lužilnici.

POCINKOVALNICA — 20. in 24. julija so se sestale delovne skupine Kralj, Kragolnik in Janša. Med razpravo o predlogu statutarnega sklepa TOZD hladna predelava je imela delovna skupina Kralj pripombo, naj bi bili delavci s tako po-

membnimi akti seznanjeni prek časopisa Železar in ne samo vodje samoupravnih delovnih skupin. Delovni skupini Janša in Kragolnik k predlogu začasnega statutarnega sklepa TOZD hladna predelava nista imeli pripomb.

ODPRAVA IZDELKOV — 19. in 20. julija je imela sestanek delovna skupina Bem. Obravnavali je bilo poročilo o poslovanju obrata v prvem polletju, govorili pa so tudi o nalogah, ki jih bo treba opraviti v prihodnje. Pripombe so imeli glede reklamacij, ki jih bo treba zmanjšati. Osebnih dohodki so še vedno premajhni z ozirom na porast cen. Tudi stroške bo treba zmanjšati. Ponovno so obravnavali vprašanje vleka za vagon. Vsak izostanek od dela, ki ne bo pravočasno javljen, bodo beležili kot neupravičeni izostanek kljub morebitnemu ugovoru. Adjusterjem v hladni valjarni predlagajo, naj hladno valjane trakove bolje adjustirajo, da bi se izognili poškodbam pri odpravi. Tudi vezi se rade trgajo.

SKLADIŠČE SUROVIN — 23. julija je imela sestanek delovna skupina Jereb. Poročilo o poslovanju v prvem polletju je obrazložil obratovodja inž. Kavčič. Delavci so kritizirali minimalno dobavo vložka, toplo valjanih trakov. Pripombe so imeli tudi zaradi večjih stroškov pri transportu. Kadar v skladišču ni prostora ali če primanjkuje praznih lužilnih sider, naj bi za kakšen dan ustavili prevoz žice. Ni prav, da je treba več ur čakati na prazna sidra oziroma na prostor. Tudi nakladanje in odvažanje odpadkov je problematično.

JEKLOVLEK — Od 19. do 25. julija so se sestale delovne skupine Pristov, Arnež, Muhar, Horvat ter Židan-Lavtižar. Na vseh sestankih so obravnavali predlog začasnega statutarnega sklepa TOZD hladna predelava. Delavni skupini Muhar in Pristov sta razpravljali o delovni disciplini. Opozarjajo na prihajanje na delovna mesta, na delovni čas, ki je določen za malico in na predčasno zapušanje delovnih mest. V kolikor se stanje ne bo izboljšalo bodo potrebne ostreje mere. Delovna skupina Muhar meni, da bo treba garderobe med delovnim časom zaklepati. Delovni skupini Horvat v vlačilnici in luščilnici je bila posredovana še informacija o gradnji spominskega doma v Kumrovcu. S proizvodnjo so v zaostanku in imajo precej medfazne proizvodnje, kar bo treba nadoknaditi. Opozarjajo tudi na potrebo izboljšanja delovne discipline.

ŽICARNA I — Od 23. do 25. julija so imele sestanek delovne skupine Sušnik, Tramte, Gašperin, Guzelj, delovna skupina Koblar v votličarni in Pokljukar. Na vseh sestankih so razpravljali samo o predlogu začasnega statutarnega sklepa TOZD hladna predelava.

ŽICARNA II — 20. do 24. julija sta se sestali delovni skupini Klinar in Marinkovski. Brez pripomb so vzeli na znanje predlog začasnega statutarnega sklepa TOZD hladna predelava.

ELEKTRODNI OBRAT — 20. in 24. julija so se sestale delovne skupine pri proizvodnji varilnega praška, v opravevalnici, pri proizvodnji polizdelkov ter na izmeni Lipovšček. Vse delovne skupine so bile seznanjene s predlogom začasnega statutarnega sklepa TOZD hladna predelava. Delovna skupina Praprotnik pri proizvodnji varilnega praška zahteva ureditev odpravevalne naprave pri peči in na prostoru za pripravo vložka, ker je sedanje stanje nevarno.

TOZD VZDRŽEVANJE, ENERGIJA IN TRANSPORT

MONTAŽA — Delovna skupina Dobnik je imela sestanek 25. julija. Vprašujejo, če bi lahko nabavili usnjene hlače za rezalce, ker bi tako v precejšnji meri zaščitili delovno obleko, ker je precejšnja poraba. Informirani so bili o izgradnji spominskega doma v Kumrovcu ter s predlogom začasnega statutarnega sklepa TOZD vzdrževanje, energija in transport.

MATERIALNA SLUŽBA — Razen o predlogu začasnega statutarnega sklepa TOZD vzdrževanje, energija in transport, so govorili na sestanku 24. julija tudi o nabavi nove žage, za katero je treba določiti mesto in zagotoviti ustrezne delovne pogoje. Cene hrani v kantinah so previsoke.

STROJNE DELAVNICE — 23. julija je imela sestanek delovna skupina v kovačnici. Pripombe

so imeli glede norm. Predlagali so, naj jim normirec zaradi kontrole izroči prepis norm. S predlogom začasnega statutarnega sklepa TOZD vzdrževanje, energija in transport so se strinjali.

STRUGARNA — Na sestanku delovne skupine Markun 23. julija so se delavci pridružili mnenju delovnih skupin in ugotavljajo, da so cene v kantinah previsoke.

PRIPRAVA DELA — GEORGA — 23. julija je imela sestanek delovna skupina Antonič. Predlagano je bilo, da naj bi sektor za rezanje pločevine postavili na prostoru pri livarni, ker sedanji sekator ne ustreza več.

ORODJARNA — Delovni skupini Repe in Vončina sta 18. in 20. julija razpravljali samo o predlogu začasnega statutarnega sklepa TOZD vzdrževanje, energija in transport. Pripomb ni bilo.

STRUGARNA JAVORNIK — Na sestanku delovne skupine Brelih, 23. julija, so razpravljali o delu ob sobotah ter o uporabi zaščitnih sredstev. Menijo, da bi morali dobivati denar za zbrano medenino tako kot ključavničarji, ki ga uporabijo za izlete. Zahtevajo pojasnilo oziroma odgovor.

KONSTRUKCIJSKA DELAVNICA — Delovna skupina Šilar-Gartner je imela sestanek 14. in 23. julija. Na sestanku 14. julija so bili informirani o akciji ZB za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu. Dalj časa so se zadržali pri obratnih problemih. Starejši izkušeni ključavničarji odhajajo, v zadnjih letih pa ne dobivajo novih kvalificiranih kadrov. Tudi tehnična dokumentacija je pomanjkljiva, od asistentov pa težko dobijo pravilne rešitve. Sprejet je bil sklep, da bodo v prihodnje nepopolno dokumentacijo zavrnili pripravi dela, kar pa ne velja za izredno nujne primere. Govorili so še o normah ter o preventivnih zdravniških pregledih. Na sestanku 23. julija pa se je delovna skupina brez pripomb strinjala s predlogom začasnega statutarnega sklepa TOZD VET.

KLJUČAVNIČARJI — 20. julija sta se sestali delovni skupini Koblar-Filej in Košir v delavnici ključavničarskih strojev — orodjarna. Delovna skupina Koblar-Filej ni bila zadovoljna z odgovorom na vprašanje, postavljenem na prejšnjem sestanku, zakaj so za posamezne remonte določene premije, za večino pa ne. Ponovno opozarjajo posamezne člane delovne skupine, ki zamujajo dnino in morajo morebitni izostanek predhodno opravičiti. Želijo, da se sestankov, na katerih obravnavajo važne probleme, udeležijo tudi tovariši, ki lahko posredujejo ustrezna pojasnila. Ugotavljajo, da enodnevni remont na blumingu niso dobro organizirani. Rezervnih delov primanjkuje. Delovodje vzdrževanja na Beli delo ovirajo s tem, ker ne dajo na razpolago delovnih pripomočkov in varilnih naprav. Obe delovni skupini sta brez pripomb vzeli na znanje predlog začasnega statutarnega sklepa TOZD VET.

ETE — Delovne skupine Zupan, Žagar, Kokalj in Kunšič so se sestale 22. in 23. julija. Na vseh sestankih so obravnavali predlog začasnega statutarnega sklepa TOZD VET. Na sestanku delovne skupine Zupan je bila posredovana informacija o izgradnji spominskega doma v Kumrovcu. Na sestanku delovne skupine Žagar so razpravljali o poteku dveh remontov. Nekaj pripomb so imeli zaradi nekaterih delavcev, ki predčasno zapuščajo delovna mesta.

SKUPNE SLUŽBE

SPLOŠNA ADMINISTRACIJA — Delovna skupina Frece je imela sestanek 20. julija in 1. avgusta. Na sestanku 20. julija so zelo obširno razpravljali o predlogu začasnega statutarnega sklepa skupnih služb. Pristojnemu organu bodo posredovali vrsto pripomb in predlogov. Skupina ugotavlja, da je bil akcijski program za leto 1973 realiziran 99 %, realizirani nista bili le točki, za katere bi moral skrbeti SEOP. Obravnavali so še problematiko osebnih dohodkov in naročili pristojni službi za nagrajevanje naj predloži izčrpno poročilo zakaj in po katerih kriterijih odstopajo SEOP in RO glede odstotka premijskega dodatka. Poiskati je treba tudi vzroke zaradi katerih so posamezne službe v nezadovoljivem položaju, saj v skupnih službah ne more biti tolikšnih razlik pri določanju odstotka premijskega dodatka. Na sestanku 1. avgusta pa je bilo na dnevnem redu poslovno poročilo za prvo polletje, informacija o gibanju osebnih dohodkov in sprememba obračunskih postavk od 1. julija dalje. Ob koncu sestanka so vzeli na znanje poročila vodje skupine o odsotnosti čistilk v upravnih zgradbah v juliju. Delavskemu svetu skupnih služb priporočajo, da sproti obvešča samoupravne skupne o sprejetih sklepih.

S seja sindikalnih odborov

STROJNE DELAVNICE

Peta redna seja sindikalnega odbora je bila 12. julija. Predsednik tov. Potočnik je člane odbora seznanil s potekom akcije za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu. Za zbiranje prispevkov v ta namen so za posamezne oddelke določili sodelavce, ki bodo akcijo izpeljali.

Tov. Potočnik je v nadaljevanju seje povedal, da je sindikalni odbor prejel odgovor tovarne TOMOS iz Kopra, ki sodelavcem strojnih delavnic dovoljuje ogled tovarne. Sindikalni odbor ima v načrtu tudi ogled tovarne Gorenje v Velenju, vendar še niso prejeli odgovora oziroma dovoljenja za ogled. Poleg tega ima sindikalni odbor v načrtu še piknik, v avgustu ali v septembru. Ob koncu seje so se dogovorili, da bodo zbrali predloge članov sindikata, ki so upravičeni do denarne pomoči.

ADJUSTAŽA BLUMING

Izredna seja sindikalnega odbora je bila v sredo, 25. julija. Sindikalni odbor je bil informiran, da je bilo 20. julija organizirano tekmovanje na igrišču Podmežaklje med izmenami. Tekmovali so v teku na 100 m, 400 m in 800 metrov, v skoku v daljino ter nogometu. V vseh disciplinah so bili najbolj uspešni sodelavci iz izmene Podlipnik. Tekmovanje so organizirali skupaj z mladinskim aktivom v obratu. Na predlog predsednika mladinskega aktiva in referenta za šport bodo nabavali prehodni pokal in ga izročili sodelavcem izmene Podlipnik. Sprejet je bil sklep, da bodo v prihodnje na tekmovanjih udeležencem omogočili skromno malico.

JAVORNIK I

Peta redna seja sindikalnega odbora je bila v petek, 3. avgusta. Največ so razpravljali o organizaciji piknika v Završnici. Na piknik bodo vabljeni sodelavci z družinami. Za izvedbo te akcije so imenovali posebno skupino, ki jo bosta vodila Albin Jakopič in Milan Rijavec. V

nadaljevanju seje je odbor razpravljal o nevarnostih razmerah v higienskih prostorih. Odbor ugotavlja, da zadevo urejajo že dve leti. Najprej so bila odobrena sredstva, pa ni bilo izvajalcev. Letos je bila zahteva za uređitev higienskih prostorov črtana iz seznama del. Da bi z urejanjem higienskih prostorov napredovali, bodo problem posredovali delavskemu svetu TOZD valjarne, po potrebi pa bodo na problem opozorili sanitarno inšpekcijo. Komisija za prošnje in pritožbe se bo podrobneje seznanila s pravili za dodeljevanje denarne pomoči članom sindikata. Za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu so zbrali 700 dinarjev. Obratovodstvo bo pripravilo seznam delavcev iz adjustaže, ki imajo zahteve glede njihove udeležbe v minulem delu. Sindikalni odbor bo odločal o nadaljnjem postopku. Prek pristojne komisije bodo reševali tudi vprašanja četrtih valjavcev. Ob koncu seje je tov. Ljuta povedal, da delovodje v obratu ne izkoriščajo v zadostni meri svojih pravic in dolžnosti. 40–50 odstotkov delavcev vpliva na proizvodne rezultate, s tem pa tudi na osebni dohodek zaposlenih v obratu. Glede dodeljevanja dopustov je prevelika demokracija in tudi stališča delovnih skupin niso dovolj kritična glede izo-

stankov, ki jih povzroči višnja. V zadnjem času so opazili nekaj primerov kraje v garderobnih omarih. Člani sindikalnega odbora kot zastopniki v delovnih skupinah morajo na sestankih te zadeve odločno urejati.

V prihodnje naj bi posvetili več pozornosti zimski rekreaciji. Ustrezen predlog bo sindikalni odbor posredoval tovarniški konferenci sindikata Železarne. Predsedniku sindikalnega odbora so naročili, naj dobi seznam vseh članov samoupravnih organov v TOZD valjarne. Ugotovili so še, da sindikalna organizacija ni dovolj učinkovita pri sprejemanju raznih predpisov (otroški dodatek, stabilizacijski davek in

Dopisujte v Železarja

pri sprejemanju samoupravnih sporazumov). Cene in osebni dohodki so v porastu, predpisi ostajajo nespremenjeni, delavci pa odklanjajo razna dodatna dela, ker z večjimi osebnimi dohodki zadenejo na predpise. Sindikalni odbor bo na seji v septembru razpravljal o organizaciji izleta v inozemstvo, ki bi ga predvidoma organizirali v oktobru.

Razširjena seja komisije za športno rekreacijo

V četrtek, 2. avgusta je bila v sejni sobi Delavskega doma pri Jelenju razširjena seja komisije za rekreacijo pri tovarniški konferenci sindikata Železarne. Predsednik komisije Milan Polak je predlagal štiri točke dnevnega reda.

V prvi točki dnevnega reda je bila komisija informirana o izdatkih v prvem polletju. Poudarjeno je bilo, da bo treba v prihodnje bolj racionalno gospodariti s preosta-

kom sredstev, da bi v celoti uresničili program. Težave nastajajo tudi zaradi neenotnosti posameznikov pri organizaciji posameznih tekmovanj in prireditve. Dogovorjeno je bilo, da naj služba do konca leta pripravi program dela in finančni plan, ki bo prilagojen novi organizacijski strukturi. Komisija bo na ravni tovarne na programu imela medkolektivna srečanja, medobratna tekmovanja in tekmovanja med temeljnimi organizacijami združenega dela. Komisije v temeljnih organizacijah združenega dela pa naj bi prevzele organizacijo obratnih tekmovanj, nekaterih interesnih skupin in posamezna medkolektivna srečanja v primeru, ko tovarno zastopa ekipa temeljne organizacije združenega dela ali pa obratna ekipa. Vse komisije si bodo morale prek odborov za delovne pogoje pri TOZD in odbora za delovne in življenjske pogoje pri delavskem svetu tovarne zagotoviti finančna sredstva. O trošenju sredstev bodo komisije odločale samostojno, vendar na osnovi predhodno potrjenega programa.

Pri podpisu temeljnega samoupravnega sporazuma

● obrambna vzgoja ● obrambna vzgoja ●

Prva pomoč v ABK vojni 5.

Poznejše sevanje pa je tisto, ki oddaja žarke eno minuto po eksploziji. To je po svoji naravi kronično sevanje, se pravi, da ljudje, ki so mu izpostavljeni, skozi dalj časa dobivajo neznatne množine radioaktivnih žarkov. Viri poznejšega sevanja so posredno pridobljena radioaktivnost in pa radioaktivne padavine.

Posredno pridobljena aktivnost nastaja pod vplivom začetnega sevanja in neke kemične elemente, ki so v sestavi zemljišča, zlasti pa na jedra natrija, silicija in aluminija, ki postanejo radioaktivni.

Radioaktivne padavine nastanejo tako, da se ob eksploziji na površini in pod zemljo mešajo velikanske množine zemlje z radioaktivno tvarino iz ognjene krogle. Med hlajenjem pada del te tvarine na zemljo, vendar je že kontaminiran z radioaktivnimi snovmi — to so zdaj tako imenovane radioaktivne padavine, ki glede na vrsto in jakost eksplozije in tudi glede na meteorološke razmere lahko kontaminirajo (okužijo) velike zemeljske površine ter z radioaktivnim sevanjem povzročijo okvare tudi zelo daleč od središča eksplozije.

Škodljivost radioaktivnega sevanja za človeški organizem je odvisna od jakosti sevanja, od dolgotrajnosti njegovega vpliva, od oddaljenosti od središča eksplozije, od obsega telesne površine, ki je bila izpostavljena delovanju žarkov.

Radioaktivno sevanje merimo s posebnimi instrumenti. Enota za to sevanje je ista kakor pri rentgenskih žarkih — to je en rentgen (okrajšano: 1 r). Nevarne so množine žarkov nad 200 r.

Pri zračni eksploziji atomske bombe 20 KT ima začetno radioaktivno sevanje v oddaljenosti 1400 metrov od ničelne točke za nezavarovane ljudi 450 r, v oddaljenosti 1750 metrov pa 150 r.

Za človeka škodljivo je vsako radioaktivno sevanje, pa naj gre za delovanje začetnega in poznejšega sevanja ali za radioaktivni prah, ki pride v organizem (neposredno z vdihavanjem ali po kontaminirani vodi in živilih).

Kolikšna je poškodba, ki jo človeku prizadenejo radioaktivni žarki, je odvisno od njihove množine. Majhne doze sevanja niti v tistem trenutku niti pozneje ne povzročijo kakih vidnih sprememb in prizadetemu ne delajo težav. Če je bil pa kdo izpostavljen večji množini žarkov, se že v dveh urah pokažejo znamenja, to je neugodno počutje, bluvanje, splošna slabost in zbitost. Posebno nevarno je stanje po osmih urah. Pozneje se izboljšuje in se že drugi ali tretji dan zdi kakor da je bolnik ozdravel (latentna doba). Po treh do štirih tednih pa ima povečano temperaturo in je ves onemogel. To obdobje bolezni traja lahko dalj časa. Skupek vseh simptomov (bolezenskih znamenj), ki jih izzove učinek sevanja, se imenuje bolezen sevanja ali radiacijska bolezen.

Za najvažnejše posledice po akutni dozi sevanja, ki je delovalo na vse telo, se navajajo:

Pri akutni dozi (v rentgenih) — Verjetni nasledki

0 do 50 r

Brez vidnih posledic, kvečjemu manjše krvne spremembe.

80 do 120 r

Svojih 5 do 10 % ljudi, ki so bili izpostavljeni sevanju, prvi dan bljuva ali jih silijo na bljuvanje. Utrujenost, vendar pa ne kaka huda onemoglost.

Kakih 25 % ljudi prvi dan bljuva ali jih silijo na bljuvanje, hkrati pa se kažejo tudi druga znamenja radiacijske bolezni. Smrtnih primerov ni pričakovati.

180 do 220 r

Kaki 50 % ljudi prvi dan bljuva ali jih silijo na bljuvanje in kažejo hkrati tudi druga znamenja radiacijske bolezni. Smrtnih primerov ni pričakovati.

270 do 330 r

Skoraj vsi ljudje prvi dan bljuvajo ali jih silijo na bljuvanje, obenem pa kažejo tudi druga znamenja radiacijske bolezni. V dveh do šestih tednih po sevanju je med njimi okrog 20 % smrtnih primerov, preživeli okrevajo v kakih šestih mesecih.

nad 500 r

Večina ljudi umre.

Pri ljudeh, ki so bili izpostavljeni sevanju potekajo znamenja radiacijske bolezni najverjetneje takole:

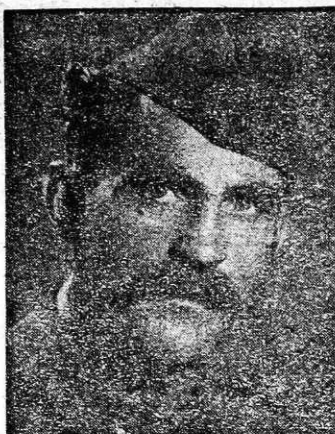
● obrambna vzgoja ● obrambna vzgoja ●

Jože Vidic

Usoda partizanov iz prvega partizanskega taborišča na Mirci

Odlomek iz knjige Jožeta Vidica, Zločin pri Lenartu, ki je dobila letošnjo Kajuhovo nagrado. Pripoveduje Mirko Frankič-Tilen (na sliki)

18

Po boju se je bataljon razdelil na dve skupini. Prva skupina, ki jo je vodil komisar Ivan Bertonec, je odšla na planino Vodice. Druga skupina, v kateri sem bil tudi jaz — vodila sta jo Gregorčič in Žagar — se je umaknila na Dražgoško goro. Na zbornem mestu nad Dražgošami se je zbralo le še okrog 60 do 70 borcev, ki so takrat prisegli, da se bodo bojevali do popolne osvoboditve domovine. To je bila obenem moralna obveza, da spoštujemo povelja in ostanemo v partizanih vse dotlej, dokler bo potrebno.

Na sestanku pri kmetu Novaku je bilo sklenjeno, da se ponovno razdelimo na manjše skupine in vrnemo na svoja bivša področja.

Bitko na Partizanskem vrhu je 1961. leta v reviji Borec podrobno opisal novinar in pisatelj Mile Pavlin, ki svoja dognanja o tem boju takole zaključuje:

»Strahoten pa je bil prizor v nekdanji kuhinji. Povsod so se videli krvavi sledovi, tam je bilo nekaj krvavih krp nemških uniform. Vse to je povzročilo strašen smrad, saj je bilo polet. Roji muh so se pasli po krvi. Po tem se je dalo sklepati, da je mina v žerjavici raztrgala več nemških policistov, ki so po umiku partizanov veseli nad 'zmago' pridržali v kuhinjo kot 'središče' partizanskega taborišča ter si jo ogledovali. Nemci teh ostankov niso odnesli s seboj, pobrali so samo orožje, strelivo in opremo. To priča, kako zelo so se bali presenečenj v skrivnostnih jelovskih gozdovih.

Neki hotelir z Bleda, ki je bil partizanski obveščevalec vsa vojna leta, je pozneje pripovedoval D. Manovemu Tončku, da so Nemci 8. avgusta 1941 po boju na Rženovem robu peljali skozi Bled 32 mrtičev. O tolikih nemških izgubah je poročal

tudi Slovenski poročevalec konec avgusta 1941 v dodatnem poročilu...

O borbi na Partizanskem vrhu je poveljstvo slovenskih partizanskih čet 16. avgusta 1941 izdalo poseben komunik, ki je bil objavljen v Slovenskem poročevalcu, in se glasi:

»Na Jelovici se je 7. avgusta (ta datum je Slovenski poročevalec pozneje popravil na 8. avgust) vršila bitka med partizansko četo in 'dvema četama nemške vojske. Nemci so poslali v boj 400 mož, oboroženih do zob. Na razpolago so imeli težke strojnice in dva brdska topa.

Partizanska četa, ki je štela 60 borcev, jih je sprejela z ognjem, dve uri odbijala njihov napad ter jim prizadejala izgube. Po prvih podatkih je padlo deset nemških vojakov. Pred sovražno premočjo se je partizanska četa umaknila. V boju je padel en partizan.

O bitki na Jelovici je 19. avgusta 1941 poročal poveljnik orožniškega okrožja Radovljica poročnik Daxböck poveljniku varnostne policije na Bledu. V poročilu med drugim navaja naslednje:

»Za zatiranje komunističnega rovarjenja smo od 8. avgusta pritegnili v borbo policijski bataljon, oddelke vojske, enote SS in letalstva. Pri izvidniškem obhodu, ki ga je oddelek teh sil izvedel istega dne na področju Jelovice, je prišlo do oboroženega spopada. Pri tem so komunisti imeli 5 mrtvih. Padel je en policist, drugi pa je bil ranjen. Pri izvidniškem obhodu na Mežakli ni prišlo do stika s sovražnikom, z izjemo dveh dozdevnih drvarjev, ki se na poziv vojaške patrulje nista ustavila in sta bila zato ustreljena...

Iz teh poročil lahko dokaj točno ugotovimo število udeležencev bitke na Partizanskem vrhu in število žrtev na obeh straneh. Gorenjski bataljon se je na Jelovici bojeval s policijskim bataljonom SS. Naši so v boju izgubili tri borce, Nemci pa enega; imeli so še enega ranjenca.

O krvavih sledovih okrog partizanske kuhinje naj izrečemo še naslednjo domnevo:

Preživeli borci bitke na Partizanskem vrhu radi pripovedujejo, kako so borci s seboj vlačili protitankovsko mino bivše jugoslovanske vojske. Pred umikom so to mino zakopali v žerjavico poleg kotla v kuhinji. Predvidevali so, da se bo okrog kuhinje zbrala skupina policistov, te-

daj pa naj bi mina opravila svoje. Udeleženci bitke zatrjujejo, da je mina usmrtila veliko sovražnikovih vojakov. Kajti dejstvo je, da so čez nekaj dni nekateri borci videli pravo razdejanje okrog kuhinje in krvave sledove. Eksplozije mine ni nihče videl in so zato šele kasneje po sledovih sklepali, kaj se je zgodilo.

Danes vemo, da je v bitki na Partizanskem vrhu padel samo en nemški vojak. Če bi tega vojaka raztrgala mina po bitki, bi Nemci to vsekakor napisali v svojem vojaškem poročilu.

Kot navaja Mile Pavlin v reviji Borec, padlega partizana Andreja Komarja po boju ni nihče več videl ali slišal zanj. Zadnjič so ga videli pred umikom, ko je blizu kuhinje zavezoval svoj nahrbtnik. Možno je, da se je Komar približal kuhinji, ne vedo, da je v žerjavici mina, ki bo vsak hip eksplodirala.

Ne glede na število žrtev, tako na eni kot na drugi strani, je potrebno reči, da je bila to prva bitka na Gorenjskem, v kateri se je partizanska enota načrtno in organizirano pripravila na boj. Na Obranci so bili partizani iznenada napadeni, zato o organizirani obrambi ne moremo govoriti. Na Partizanskem vrhu so borci zavestno pričakali številčno močnejšega in bolj oboroženega sovražnika. Nemški oficirji so tedaj lahko spoznali, da ne bodo imeli opravka z 'bandami', temveč z dobro organiziranim odporom zaslužnjega naroda.

NALEŠ
NOVA

Piki i
vrh
sesi
Nov
so
Ivan
avčič
Mir
Frank
riše
Mir
Mile
se
stjo
jo b
nila
pri
Sep
ra j
spol
na
Mir
to je
dne
žal
ko
Nemc
ustre
pet
ljene
je bi
Jože
avli
prij
ano
mož
in
na
eniš
svak

»Vrugi
bra
nar
nov
iz L
naj
mal
no
adal
kič
pa
skem
rhu
neka
bc
Ljub
no. T
ni ž
li z
volu
arji
Fran
zuzel
nedi
ter š
je se
dli

V blja
brez
čav;
stale
me c
ja m
itali
okup
sko
no z
razer
Sava
i
ški
zniš
štiri
zne
Loka
se, z
Kavč
in z
sti
Mih

Janko Ažman

IV. JAHNO na Makalu

7

26. oktobra je Aleš odločil, da greva z Denom v bazo, ostali trije pa bodo pospravili opremo, kar je še dobro. Ze zjutraj je močno snežilo tako, da sva kar težko našla pot od dvojke proti enki. V enki sva še enkrat pila čaj, potem pa nadaljevala pot proti bazi. Opoitekala sva se kakor pijanca. Dok naju je takoj po prihodu pregledal in mene takoj nagnal v posteljo. Popiti sem moral tri litre juhe in liter čaja. Dobil sem tudi pošto, ki me je čakala že par dni. V bazi smo ostali še naslednji dan, seveda smo ves čas prespali, ker je še vedno snežilo. Medtem so iz hriba pospravljali material — prtljago, kot so kisik bombe, spalne vreče in ostalo.

28. oktobra je prenehalo snežiti, zato se nas je polovica s šerpami odpravila proti dolini. Nosače smo dobili od ameriške znanstvene ekspedicije, ki je prav te dni prišla v ta konec. S prvo skupino smo odšli Tone, Janez, Den,

Marjon, Bron in jaz. V tem času je bilo na višini 5000 m kake 20 cm snega, nosači pa so bili večinoma vsi bos. Ko smo prišli do Boruna, smo se morali tudi mi sezuti in prebrestiti reko, ki je segala čez koleno. To je bila zopet preizkušnja za naše ozeble prste, ki so se že luščili. Od Boruna smo se rahlo spuščali vse do

Vodja Šerp

peščine Shershon. Ze od daleč smo opazili nosače, ki so nam šli naproti. Bila je to klavna kolona na pol nagih ljudi. Vodja nosačev je prinesel pismo od zveznega oficirja, ki je odšel iz baze že par tednov prej in nas čakal v prvi večji vasi v Sedoni. Poleg pisma nam je poslal še nekaj sadja in jajc, ker smo bili s hrano že precej na koncu. Polovico smo vzeli, pol pa smo poslali z nosači še ostalim. V daljavi smo že lepo razložili lepe zelenice med gozdom. Hoja je postala prijetna, ko smo prišli do kopnega smo se ustavili, da bomo prenočili. Vsi veseli, da smo se končno rešili snega, smo še dolgo sedeli ob ognju.

Za zajtrk smo drugo jutro dobili grenek čaj in vsak po pet keksov, ki so ga nam šerpe prinesli v šotore. Precej začudeno pa smo pogledali, ko je bilo zunaj kake 30 cm snega, še vedno pa je močno snežilo. Skrbelo nas je za fan-te, ki so še v bazi, poleg tega pa so vse nosače zelo bolele

oči, ker so prejšnji dan hodili brez očal. Ves dan je še močno snežilo, mi pa smo zelo počasi napredovali proti dolini. Večkrat smo se ustavljali in čakali nosače. Za kosilo smo imeli za sedem ljudi samo 3 konzerve doručka in vsak po sedem keksov. Nosači so se nam upirali, da bi v takem vremenu hodili, vendar čakati tudi nismo smeli, med drugim zaradi hrane, ki smo je imeli komaj za dva dni in še to zelo skromno, poleg tega pa je bilo treba priti še čez sedlo, visoko 4100 metrov, predno bi prišli do prve vasi. Za noč smo se ustavili ob reki Barun, ki pa je bila tu

Vodja nosačev

že precej večja. Nosači so se porazgubili po skalnih votlinah, s šerpami pa smo spali v šotorih.

Naslednji dan je nehalo snežiti in kar bolj z veseljem smo se spravili na pot. Hodili smo po podornih meliščih še vedno ob reki Barun. Okrog poldneva pa smo se ločili od reke in jo zastavili po strugi manjšega hudournika proti Barunskemu sedlu. Ker smo bili že precej nizko, je tudi sneg nehal, vendar ne za dolgo. Ker je pot vodila naravnost v breg, smo kaj kmalu zopet hodili po snegu. Ustavili smo se kake pol dne hoda pod sedlom. Vreme se je obrnilo na boljše, zato nas je ponoči kar precej zeblo, saj smo bili že tri dni mokri. Čevlje smo ponoči imeli v spalnih vrečah, drugače jih zjutraj ne bi mogli obuti. Zbudili smo se v lepem vremenu in takoj odrinili. Precej naporno je bilo gaziti po strmim snegu proti sedlu. Snega je bilo vedno več, tako, da ga je bilo na sedlu že tričetrt metra. Na sedlu smo pojedli vsak eno konzervo, za zajtrk in kosilo hkrati. Ob tej priliki je bron izjavil, da nikoli več ne bo doma godrnjal zaradi hrane. S sedla smo se spu-

stili
ma
nega
zerc
lep
led
tam
še
benu
to za
proti
ozdu
najst
min
Kot
odre
hal
neki
na s
šno
kurir
poš
brala
ism
napr
in j
več
ditel
trda
sma
pod
visin
kar
na je

11.ovem
nosac
Ki
kake
kol
k
molja
podc
Pov
al n
posla
šerp
v pr
iši
gon.
Vgl
in ka
kma
kalo
vas
šli,
šne
s
rižem
in f
tudi
sni s
zrave
Ko
dne
dob
isti
da
pri
nas
je
aka
tu
na
nej
man
to, v

ALEŠ STANOVNIK NA VABU V LJUBLJANO

Potki na Partizanskem vrhu, sestanku pri kmetu Novcu, so se Stane Bokal, Ivan Kavčič, Jože Šavli in Mirko Frankič vrnili v taborišče. Mirco Šavlijeva žena Miha se je pred nevarnostjo, da bodo izselili, umaknila prijateljici na Bled. Septembra je po zvezi dobila sponzo, naj obišče moža na Mircu. To je bilo dva ali tri dni po žalostnem dogodku, ko so članci na Koroški Beli ustrelili pet talcev. Med ustrelenimi je bil tudi Albin, brat Jožeta Šavlija. Tako je težko pričakovano snidenje med možem in ženo kalila misel na nemško smrt brata in svaka.

V drugi polovici septembra nam je dr. Aleš Stanovnik iz Ljubljane sporočil, naj umaknemo v Ljubljano, nadaljeval Mirko Frankič, po boju na Partizanskem vrhu na Jelovici so se nekateri borci umaknili v Ljubljano. Tako so v Ljubljani želi znani jeseniški revolucionarji Tonček Talar, Franc Suzelj in Ludvik Benedičič ter še nekateri; ti trije so šli v NOB.

V Ljubljano nismo prišli brez zavajanja; okrog mesta so stale železne ovire, pa tudi meja med italijansko in nemško okupirano cono je bila močno zažena.

Šavlijeva žena je na jeseniški železniški postaji kupila štiri železne karte do Škofje Loke: eno za moža, za Ivana Kavčiča in zame. Iz previdnosti je imela sama vstopila

na vlak na Jesenicah, na naslednji železniški postaji na Javorniku sta se ji pridružila Šavli in Kavčič, jaz pa na železniški postaji v Zirovnici. Pred odhodom smo skrili orožje, se preoblekli, obrili in lepo uredili, da ne bi zbudili pozornosti. Na vlaku smo se vedli, kot da smo si tujci in da potujemo vsak zase.

V Škofji Loki smo izstopili in nadaljevali pot do Zirov, seve peš. Kavčičevi sorodniki v Ziroh so nam pokazali pot prek meje. Blizu Horjula nas je s konjem čakal Stanko Stanovnik (padel je v partizanih), sorodnik dr. Aleša Stanovnika. Peljal nas je do železniške postaje Drenov grič pri Vrhniki, kjer smo vstopili na vlak in se odpeljali v Ljubljano. Na železniški postaji v Ljubljani nas je že čakal dr. Stanovnik, ki nam je posredoval zvzco s Francem Leskoškom-Luko in dr. Marjanom Brecljem. Šavlijeva žena je vse do konca vojne ostala v Ljubljani. Kavčičevo sestro Ivanka so jeseniški gestapovci izgnali v taborišče Hüttenbach in pozneje v Werensfels.

DR. ALEŠ STANOVNIK — POLITIK, PUBLICIST IN PRAVNIK

V pričujočih spominih se večkrat srečamo z dr. Alešem Stanovnikom. Zato naj naslednje vrstice zapišem njemu v spomin:

Dr. Aleš Stanovnik je bil rojen 17. julija 1901 v Horjulu. Njegov oče, Janez, ki je bil čevljar in mali kmet, se je v letih po prvi svetovni vojni vneto ukvarjal s politiko.

stili manjšega zamrznjenega črca, od koder je bil lep razled na Kangbačen, od tam pa še kako uro po grebenu. Z zavije pot z grebena proti vzdu, smo bili v petnajstih minutah na kopnem. Kot bledreza, se je sneg nehal nanekaj jasi, kjer nas je na splošno veselje čakal naš kurir pošto. Ko je večina brala pisma, so šerpe odšli naprej in jih ta dan nismo več čutili. Ko je bila že trda zima, smo se ustavili pod previsno skalo, pojedli še kar naprej je ostalo in pospali.

11. novembra nas je zbudil nosač, ki nam je prinesel kake pol koša nekakega gomolja, podobnega krompirju.

Poveal nam je, da so ga poslali šerpe, ki so ga dobili v prvi vasi Tašingon. Vgledali smo se na hrano in kaj kmalu jo je zmanjkalo. Včas smo kaj hitro prišli, če se so se že gostili z rižem in kislim mlekom in tudi smo bili kaj hitro zraven. Ko smo se po štirih dneh odobro najedli, smo še isti dan prišli do Sedone, kjer nas je čakal zvezni oficir. Od tu naprej nam hrane ni več manjkalo, vendar smo še ves

čas, ki smo ga prebili v Nepal, jedli največ riž.

Z ostalimi člani odprave smo se dobili v Tumhingtonu na letališču, prav tako jim je manjkalo hrane, vrh tega pa so imeli še večje probleme z nosači. Nekaj tovora je ostalo še v bazi in kasneje so ga nosači prinesli do Sadove

Nepalski nosač

naprej pa so ga prepeljali s helikopterjem, kar pa je bilo povezano z velikimi stroški.

Po desetih dneh smo že v Kathmanduju čakali naš avion, da nas skupaj s turisti odpelje proti domu.

Konec

68

»Pa ne da bi bili tudi vi med tistimi brezbožniki včeraj?« nuni za hip ostane zajemalka v juhi.

»Reveži, ki bi radi delo, še niso brezbožniki,« pogleda dolgolasec nuno, kakor da jo hoče spomniti na krščansko usmiljenje.

»Seveda, reveži so,« povese nuna oči.

»Srce imate, častita! Boljši ste kakor sestra Genovefa.«

»Tudi ona je usmiljena,« brani nuna soredovnico.

»A kaj jo je potem pičilo, da je ovadila tistega reveža?« vprašuje dolgolasec.

»Pičilo? Njena dolžnost je bila.«

»Dolžnost?« se dolgolasec zopet očitajoče nasmehne.

»Brezbožnik je bil. Govoril je proti državi in cerkvi,« pravi nuna, kakor da opravičuje trdosrčnost sestre Genovefe.

»Ste ga sami slišali?« ostane dolgolasec s svojim vprašanjem nepopustljiv.

»Ne. Sestra Genovefa nam je pripovedovala in nam naročala, da moramo paziti, kdo prihaja sem. Tako so nam ukazali z magistrata, ki nam daje denar za kuhinjo.«

»Z magistrata?« se dolgolasecovo čelo za trenutek zmrači.

»Ja, z mestnega redarstva.«

»Torej s policije?«

»No, ja,« se nuna ugrizne v ustnice, kakor da je povedala skrivnost, ki bi je ne smela.

Žef pa je nestrpen. Svoj krožnik juhe je že popravil, pa še vedno čaka, kdaj se bo dolgolasec odtrgal od nune. Tudi to mu ne gre v glavo, zakaj dolgolasi neznanec vrta v sestro z vprašanji o vče-

same s črno,« pravi dolgolasec in pogleda Žefa: »Saj si si lačen, rojak?«

»Rojak?«

»Saj si z one strani? Po govorici se ti pozna.«

»Ste tudi vi Primorec?«

»Ne, ne... Sem z gorenjske strani tunela.«

»Pa ste mi rekli rojak?«

»Saj veš: Bohinjci in Tminci smo ena zmes.«

»Prav gotovo, vsi smo Slovenci.«

»Seveda, fant! A mislil sem drugače...«

Kako, dolgolasec ne pove. Pa tudi Žef ga ne posluša, ker mu nuna vnovič naliva krožnik.

»Bog plačaj,« je Žef hvalečen.

»Se vašega dajte,« dolije nuna še na dolgolaščev krožnik, ki še ni prazen.

»No, pa boglonaj... Zdaj bova pa že morala sestiti, da bova pospravila,« pravi Žefu.

Žef je zadovoljen. Vse gre kakor po maslu.

Potem sedeta k lesenim nepogrnjenim mizi. V kot, kjer sta skoro sama.

»Slišal sem, da ste slikar,« ga nagovori Žef, ki bi rad čimprej prišel k stvari.

»Slikar.«

»Moja mati je govorila, da so slikarji ljudje z zlatimi rokami.«

»Tako?« se začudi dolgolasec. »Lepo je rekla, le da se zlato s teh rok odteka v druge žepe, v mojem pa še prebiti pare ni.«

»Tudi v mojem ne. Imam pa neko sliko, ki bi jo lahko prodal, če bi le vedel komu in kam.«

Pa ne da bi se, dolgolasec napravi kretnjo, kakor da bi držal čopič in slikal, »s tem ukvarjal tudi ti?«

»O, ne. Ključavničarski vajenec sem. Le neko na platno naslikano podobo imam, pa ne vem, koliko je vredna.«

»Hm, to je težko reči kar takole na pamet. So stvari, ki so za nič, pa jih znajo napihniti in prodati

TIGROVEC ŽEF

MIHA KLINAR

rajsnjem dogodku, ki se je zgodil tu v zavetiščni menzi.

»Najbrž rad klepeta.«

Ali ni tudi njega ogovoril, ko sta čakala v vrsti. So ljudje, ki molka ne prenašajo. Morajo govoriti, če le najdejo človeka, ki jih posluša.

»Morda je tudi tale dolgolasec tak človek?«

Sicer pa ga ta hip samo jezi. Rad bi ga sam nagovoril.

»Slikar je. Edina priložnost, ki je ne smem zamuditi.«

Tako si dopoveduje Žef, ki bi se rad z dolgolasim neznancem pogovoril o sliki.

»Če je res slikar, mi bo vedel povedati, kakšno ceno imajo take stvari.«

Zato mora potrpeti in počakati.

Pa je zopet kakor vselej, kadar človek nestrpno čaka na stvari, ki bi jih rad takoj vedel. Zato se tudi sedaj Žefu pretaka čas kakor po kapljah. Neznaneč klepet z nuno se mu zdi dolg kakor večnost.

»Kar k njemu bom stopil,« ne more več strpeti. Da, krožnik bo oddal, tako da ga bo neznanec zopet videl.

In dolgolasec ga zares zopet pogleda.

»Ho, glej ga, sotrpina! Si že pospravil?«

Žef se nasmehne. Dosegel je svoj namen. Zdaj se ne bo več težko približati neznancu.

»Že,« odgovori.

»Glejte, častita, prekljastega fanta, kako je suh! Kakor okostnjak. Najbrž zopet eden tistih, ki jedo samo enkrat na dan ali pa niti enkrat.«

»Uganili ste,« pravi Žef.

»Ta je naš redni,« pravi nuna.

»Pa ga še nisem videl.«

»Navadno prihajate bolj zgodaj,« pravi nuna dolgolascu, nato pa pogleda Žefa: »Za Matijo ne boš vzlet?«

»Za Matijo? Kaj ga ni bilo?« se začudi Žef.

»Ne še.«

»Torej se z gospodom Alešem še nista vrnila?« pravi Žef bolj zase kakor nuni.

»Potem pa njemu naložite še enkrat, častita! Bog vam bo pisal med dobra dela z rdečo tinto in ne

za drag denar. So pa stvari, ki jih v javnosti ne omeni noben krst, čeprav so resnične umetnine, pa jih lahko prodaja samo za majhen denar, podoben komaj miloščini. Eh, fant, tebi se niti ne sanja ne, kako bridek je umetniški kruh... No, ja! Ne bova govorila o tem... Rekel si, da imaš na platno naslikano podobo in da bi jo rad prodal? Torej ti slika ni všeč...«

»O, jel Zelo lepa je.«

»To še ne zadošča. Pri takih stvareh je za tiste, ki kupujejo slike, največkrat mnogo bolj pomembno ime in ne slika.«

»Ime?« ga ne razume Žef.

»No, podpis na sliki.«

»Podpis? Hja, tega pa ne vem.«

»Najpomembnejšega, hočem reči, najpomembnejšega za morebitnega kupca ne več... Ko bi bil podpisan kak Jakopič, bi jo odkupila galerija ali pa celo mojster sam... Tudi kak Jama ali kak Grohar bi šel v denar, čeprav se je sam vse življenje otepal z revščino in dolgovi... Vidiš, po imenu, ko bi ga vedel, bi ti lahko svetoval. Tako pa...«

»Hja, le kdo bi mislil, da je ime več vredno kakor slika,« vzdihne Žef razočarano.

»Kaj moreš, je že tako. Včasih je ime vredno slike, če gre za te, ki sem jih našel. Marsikdaj pa napihnejo v časopisih samo ime, posebno še, če gre za kakega bogatega slikarja... Ja, tudi bogati so. Nekdo je pred nedavnim postal celo delničar največje fabrike v državi,« pravi dolgolasec in pove ime, ob katerem se razvedri Žefov obraz, saj je bil gospod s tem imenom v gosteh pri gospodu Alešu. In če je slikar, je morda prav on naslikal gospo.

»Morda je podpisan prav ta,« vzkligne.

Zdaj pa ga dolgolasec ne razume.

»Le kako si prišel do tega?«

»No, mislim,« odgovori Žef in pove, da je ta gospod bil na obisku pri njegovem gospodu.

Dolgolasec ne vprašuje, kdo je gospod, pri katerem Žef stanuje in plačuje streho nad glavo s svojim delom na gospodovem vrtu in v gospodovi vili.

»Preveč človeški ne more biti tvoj gospod, ker se moraš hraniti v tej menzi.«

Govor predsednika SOB Jesenice Franceta Žvana Naša zgradba je ponovno močnejša in trdnejša

(Nadaljevanje in konec)

Poprečni mesečni osebni dohodki v občini 2172 din

Doseganje dobrih gospodarskih uspehov in ustrezno, dovolj hitro naraščanje obsega ekonomskega poslovanja sta pogoj za doseganje vsega ostalega — za vsakokratno podobo družbenega in osebnega standarda, za stopnjo socialne varnosti in za razvoj vseh oblik superstrukture. Zato je povsem razumljivo, da ni mogoče dosegati, vsaj trajno ne, visokih delovnih uspehov, če delavec ne more doseči ob svojem delu ustrezne stimulacije. Prepričan sem, da je rahlo prekašanje slovenskega poprečja v višini individualnega osebnega dohodka pri nas v vsakem primeru posledica delovnih naporov, vloženega truda in delovnih uspehov. Poprečni mesečni osebni dohodek v naši občini je znašal letos v marcu 2.172 din in je poslej še nekoliko porasel. Ker ni bilo primerov, da bi delovne organizacije izplačevale osebne dohodke nad samoupravnimi sporazumi, pač pa so stremele za tem, da so dosežale višino s sporazumi določenih osebnih dohodkov in le-te pokrivalo s stvarnimi ekonomskimi uspehi, je bilo in tudi je precej težav in občasnih napetosti. Če je bilo pred letom dni včasih skoraj nemogoče zbrati na določen dan v mesecu dovolj gotovine za izplačilo in so morale poslovne banke v nekaterih primerih redno priskočiti na pomoč s premostitvenimi krediti, ni mogoče trditi, da tega pojava danes ni več, vendar se spreminja iz pravila vse bolj v izjemo.

Povprečje 2.172 din seveda pove bore malo in omogoča zgolj primerjanje s Slovenijo in Gorenjsko ter s posameznimi občinami. Znotraj tega povprečja pa potekajo najrazličnejša gibanja, delovni ljudje pa smo razporejeni v prenekatere grupe po nominalnem obsegu osebnega dohodka. Če je bilo predlanskim pri nas 870 delavcev, ki so prejeli osebni dohodek, ki je bil nižji kot 1000 din (mnogi od njih tudi nižjega od 800 din in nekateri celo nižjega od 600 din) in je bilo v tej kategoriji lani še 252 delavcev, jih je kljub dogovaranju, da je to kategorijo za vsako ceno treba odpraviti, letos konec marca še kljub vsemu 71 delavec, ki so prejeli osebni dohodek, ki je bil izpod 1000 din. Res je, da so to večinoma delavci, ki se pričakujejo, ali so prisotni drugi vzroki za tako nizek osebni dohodek, vendar je treba stremeti za tem, da to kategorijo osebnega dohodka čimprej zbrisemo. Tudi z drugo kategorijo osebnega dohodka, ki je pod dogovorjeno minimalno, to so tisti delavci, ki so konec marca pre-

jeli med 1000 in 1200 dinarji, je podobno. Takih delavcev je bilo predlanskim 1344, lani 647, letos pa jih je bilo še vedno 353. Tema dvema se bo morala pridružiti tudi naslednja stopnja in tudi to bo treba postopoma odpraviti — to je višina osebnega dohodka med 1200 in 1400 dinarji. Delavcev, ki sodijo v to kategorijo, je bilo predlanskim 1209, lani 760, letos pa jih je 674.

Primerjava pokaže, da je letos v mesecu marcu dobilo osebni dohodek, ki se je gibal pod doseženim poprečjem 2.172 din 4735 delavec, nad poprečjem pa se je gibal osebni dohodek 5332 delavcem. Seveda je izvršena ta primerjava samo za tisto število delavcev, ki so delali v marcu normalen delovni čas, to je med 160 in 200 delovnih ur in so zamenarjeni vsi tisti, ki so delali manj kot 160 ur in prav tako vsi tisti, ki so delali nad 200 ur. Ne da bi se spuščal v razglabljanje, kaj naj bi bil današnji razmeram primeren osebni dohodek za zagotavljanje osebnega standarda delavca, naj vendarle omenim, da je najbrž zelo pozitivno, da narašča število delavcev, ki so razvrščeni v kategorijo med 2000 in 2500 dinarji zelo hitro, saj jih je bilo predlanskim 1439, lani 2461, letos pa 3179. S tako naglim naraščanjem te kategorije smo lahko najbrž dokaj zadovoljni še zlasti, če upoštevamo, da je pokrita z ustreznimi kvalifikacijsko strukturo in da stoji za njo primerna produktivnost. Najbrž pa smo lahko enako nezadovoljni, če ne celo nekoliko zaskrbljeni nad dejstvom, da je bilo v skupini, ki je prejela letos marca nad 3000 din osebnega dohodka le 939 delavcev, kar je manj kakor znaša število ljudi z visoko in višjo izobrazbo skupaj s številom vodstvenih delavcev in delavcev na zelo zahtevnih in odgovornih delovnih mestih. Zavedati se namreč moramo, da brez ustrezne stimulacije, in če bi takšno stanje imelo trajati dalj časa, ne bomo imeli dotoka visoko strokovnih kadrov v gospodarstvo in še manj na najzahtevnejša področja družbenih dejavnosti (zdravstvo, šolstvo) in prav tako ne strokovnih in visoko strokovnih delavcev za javno upravo in druge službe. Sodim, da kakor je zanesljivo prav, da je s politiko osebnih dohodkov v zadnjem letu uspelo zmanjšati socialne razlike, nikakor ne bi bilo prav, če bi v bodoče zapadali kakršnimkoli tendencam po uravnilovki, saj bi takšno stanje zanesljivo oviralo napredek vsem in še zlasti ob negativnih posledicah gospodarjenja bistveno zmanjševalo možnosti za hitrejše zviševanje realnih osebnih dohodkov tistim najnižje stimuliranim delavcem, ki sodijo v kategorije, katere moramo zanesljivo in hitro odpravljati.

Masa izplačanega osebnega dohodka se je gibala v precej bolj strmem trendu kot porast nominalnega osebnega dohodka. To ste najbrž lahko ugotovili že ob podatkih, ki sem jih navedel v začetnem delu svoje razlage, ko sem govoril o bruto izplačanih osebnih dohodkih. Tak položaj nastaja zaradi tega, ker se je ponovno dvignilo število zaposlenih od 12.505 konec marca lani na 12.788 konec marca letos ali za 283 delavcev. Od tega pa je novozaposlenih moških le 78 in pa 205 žena. Počasi se gibljemo k stanju polne zaposlenosti. Pri sedanjem številu prebivalstva v občini je pričakovati polno zaposlenost pri približno 14.000 zaposlenih delavcih, vendar gre vse nadaljnje povečanje lahko le na račun ustvarjanja nadaljnjih možnosti za zaposlovanje žena. Ker smo letos izgubili korak pri realizaciji možnosti za zaposlovanje žena, zlasti zaradi neenotnosti in sumov, da morda politika, ki smo jo vodili v preteklosti ni najboljša, je ena odgovornih nalog v prihodnje, da ocenimo, ali nam je delovati na tem področju enako uporno, kakor smo v preteklih letih, ali pa se bomo pomirili s stanjem, ki smo ga dosegli in za posledice seveda prevzeli skupno odgovornost. V strukturi zaposlenih se je od lani na letos število zaposlenih žena zvišalo za pičel odstotek, na doseženih 35,5%. Število zaposlenih žena je v naši občini še vedno za 11 do 15% nižje v celotni strukturi zaposlenih, kakor v ostalih gorenjskih občinah in sodim, da je s tem dejstvom treba neprestano računati, četudi je v sedanjem času število tistih deklet in žena, ki iščejo prvo zaposlitev, dokaj majhno. Vendar vsako leto dobivamo iz šol novo generacijo, ki upravičeno zahteva zase takšne pogoje, kakršni so v ostalih občinah na Gorenjskem.

Moje dokaj skromno razglabljanje o našem ekonomskem trenutku ob letošnjem občinskem prazniku, vendarle ostro opozarja na to, da je treba neprestano preverjati doseženo, iskati pota za snovanje novega, zahteva, da smo kot nekdanj, ko smo se tolkli za osvoboditev, neprestano na položaju in da zaradi nerazčiščenih pogledov posameznikov ali organov v občinskih vodstvih ali vodstvih organizacij združenega dela ne zamujamo možnosti, kajti zamujen čas je nenadomestljiv. Z željo, da bi vsem delovnim ljudem jeseniške občine uspelo dosegati vsaj enake, po možnosti pa stopnjevanje uspehe na ekonomskem, družbenem in samoupravnem področju našega življenja, da bi si bili med seboj kar najbolj enotni in bi v bodoče znali razreševati vse probleme in ovire na poti našega nadaljnjega razvoja, s to željo čestitam vsem delovnim ljudem k občinskemu prazniku.

Novice iz radovljiske občine

Letošnji občinski praznik je bil v znamenju številnih prireditvev in delovnih uspehov z rekordnim številom udeležencev. Koncert bratov Avsenik v Begunjah je poslušalo blizu 10.000 ljudi, nastop ansambla Vadenal iz Clevelanda pa okoli 3.000. Zelo množična je bila udeležba tudi na svečanostih ob 90-letnici gasilskega društva in ob 90-letnici čebelarstva društva, ter ob otvoritvi prenovljenega čebelarstva muzeja. Poznavalci trdijo, da še nobeno leto doslej ni bilo toliko prireditvev in tako številne udeležbe.

Pred pričetkom slavnostne seje v počastitev občinskega praznika, je bila v petek 3. 8. 56. redna seja obeh zborov občinske skupščine, na kateri so odborniki potrdili predloženo dopolnilo družbenega dogovora o povečanju števila in vrednosti točk osebnih dohodkov za prosvetne delavce. Občinska skupščina in TIS bosta za drugo polletje po tem sklepu zagotovili še dodatnih 890.000 din za OD prosvetnih delavcev.

Svet za otroško varstvo pri skupščini TIS je na petkovi seji pregledal in obravnaval program in načrte za gradnjo otroških vrtcev v občini. Doslej so izdelali idejni projekti za nove vrtce v Radovljici, na Bledu in v Kropi. Pripravljajo pa še načrte za vrtce v Podnartu, Lescah in v Poljčah. Svet je sklenil, da najprej pregleda vse načrte strokovna komisija skupaj z arhitekti, nakar bo sklepal o končnih programih izgradnje oz. adaptacij.

V torek so na Bledu pokopali znanega družbeno političnega in kulturnega delavca, upokojenega učitelja 69 letnega Zdenka Dolinarja. Pokojni Dolinar je bil med zadnje vojno v nacističnem taborišču Buchenwald, kjer je bil eden od organizatorjev OF in odporiškega gibanja. Zadnjih nekaj let je bolehal, pred tem pa je bil začasni ravnatelj radovljiskih muzejev.

Po sklepu občinskega štaba civilne zaštite, so s 1. avgustom spet ukinili prepoved dostopa v dolino Drage, kjer so pred tedni skale močno poškodovale tamkajšnje gostišče Draga.

V Ljubnem so pred kratkim dobili novo telefonsko linijo, ki omogoča 14 novih priključkov. Doslej so imeli v vasi le dva telefona. Postavitve linije je financirala KS Ljubno.

Drugi bodo na razširjeni seji izvršnega odbora krajevnega združenja SZDL Gorje sprejeli program svečanosti in prireditvev za letošnji krajevni praznik, ki bo 28. avgusta. Dogovorili se bodo o proslavi 80 letnice otvoritve soteske Vintgar, 50 letnice DPD Svoboda in ob otvoritvi planinske koče na Doliču.

Po podatkih občinskega odbora Rdečega križa se je zadnje krvodajalske akcije navzlic skrajno neprimernemu letnemu času odzvalo v Kropi, predvsem po zaslugi tovarne Plamen, 206 darovalcev krvi. V Bohinjski Bistrici je prišlo na odvoz krvi le 110 občanov, kar je mnogo pod planom. V bodoče bo nujno spremeniti program krvodajalskih akcij in določiti primernejše termine.

Šestega avgusta je slavil 60. življenjski jubilej dolgoletni predsednik občinskega odbora Rdečega križa Jože Kežar iz Begunj. Slavljenec je bil dolga leta aktiven družbenopolitični delavec, opravljal pa je tudi številne odgovorne dolžnosti v oblastnih in političnih organih. Čeprav je že osmo leto upokojen je še vedno zelo delaven v ZZZ, RK in v domačem turističnem društvu.

Krajevna skupnost, ki od letos upravlja kamp in kopališče v Radovljici, je v dogovoru z upravo Partizanskega doma Vodice na Jelovici, organizirala prejšnji teden za skupino 50 holandskih turistov iz kampa, izlet po partizanskih poteh Jelovice. V domu na Vodicah so jim priredili kosilo, zatem pa so si pod vodstvom vodiča ogledali okolico in spomenike iz NOB. Vsi turisti so bili izredno zadovoljni s to koristno in zanimivo pobudo gostiteljev.

Prejšnji teden je v radovljiski kinodvorani tri večere zabaval mlado in staro znani rokohtreč in iluzionist Hugo Kellner s svojo skupino iz Prage. Vse tri večere je bila dvorana nabito polna.

Ekipa balinarskega športnega kluba Radovljica v postavi Rebec, Kenda, Humerca in Leskovar, je na močnem mednarodnem turnirju, ki je bil v nedeljo 5. 8. v Postojni zasedla odlično drugo mesto in le za nekaj točk izpustila možnost za prvo mesto. Sodelovalo je 10 ekip iz Slovenije in Italije.

Razstavo o zgodovini razvoja blejskega turizma bodo v bodoče stalno postavili v prostorih muzeja na Blejskem gradu.

Vaterpolisti PK-Radovljica, ki letos prvič sodeluje v II. slovenski vaterpolo ligi, so izgubili tudi deveto srečanje. Tokrat jih je s 6:3 premagal PK Kamnik.

Kako stare so pravzaprav Jesenice

19. nadaljevanje

V zadnjem nadaljevanju našega sestavka smo seznanili bralce z nekaterimi izjavami starejših občanov, ki so po ustnem izročilu ohranili spomin na jeseniško jezero. Opisali smo tudi konfiguracijo tal kot strukturo tal in ugotavljali, da je mulj in glino pred stoletji lahko naplavila stoječa ali rahlo tekoča voda.

To naše pisanje, ugotovitve in razglabljanje o možnosti obstoja jezera na Jesenicah, je med bralci naletelo na zelo širok odmev in na različne komentarje. So nekateri, ki te domneve odločno odklanjajo, medtem ko se zopet najdejo občani z novimi argumenti in podatki, s katerimi se obračajo na nas naj si bo ustno oziroma osebno ali po telefonu.

Že v zadnjem sestavku smo zapisali, da ni naš namen za vsako ceno trditi, da je bilo v davniini na Jesenicah jezero. Želimo le zbrati kakršnekoli izjave, ki se nanašajo na domnevno jezero na Jesenicah in le-te zabeležiti, da jih tako otmemo pozabi. Iz teh razlogov smo vsekakor dolžni še nekaj teh zanimivih dokazov ali navedb vključiti v to poglavje, ki se nanaša na neznano preteklost našega kraja v davniini.

Kot prva me je v zvezi s tem obvestila Marija Tancar, poročena Rostohar. Povedala mi je, da starejši Jeseničani z zanimanjem berejo ta sestavek in zlasti komentirajo zapise o zemeljskem usadu Mežaklje, kakor tudi o domnem jezuru na Jesenicah. Pri tem me je opozorila, da se spominja, ko je njena teta večkrat živo pripovedovala o življenju na Jesenicah v davniini in med drugim potrdila tudi domnevo, da je bilo na Jesenicah v davnih časih jezero, saj je bilo »na Stagnah« dobro vidno mesto, kjer naj bi čolni pristajali, kjer se je še do pred nekaj desetletji ohranila skala, v katero je bil vzdan sorazmerno velik železni obroček za privezovanje čolnov.

Eden naših najstarejših živečih občanov iz Murave Andrej Puc, oče blagajnika Živka Puca, ki bo v kratkem praznoval devetdesetletnico rojstva, mi je ravno v zvezi s tem zemeljskim usadom iz Mežaklje pripovedoval zanimivo podrobnost, ko sta z zidarskim mojstrom Cegnarjem še v njegovih

mladih letih kopala jamo za takoimenovano »šterno«. »Bilo je okoli leta 1900 ali morda 1905. Takratni železniški nadzornik na Jesenicah je gradil hišo za Bremcem, (Čufarjev trg), Jeseničanom poznano »vilo Franjo«. Ker v tistih časih še ni bilo vodovoda, je najel zidarskega mojstra Cegnarja, da mu na vrtu za hišo naredi izkop in sezida vodnjak. Ko sva z mojstrom kopala, je bilo 7–8 metrov globoko samo skalovje in rumeni pesek, kakršen je v kamnolomu. Kar nenedoma pa naletiva na nekaj temnega in ugotoviva, da je to popolnoma črni humus ali tako imenovana prvotna kulturna plast, kajti kmalu pod to črno prstjo sva naletela na izrazit savski gramoz. Še bolj pa naju je presenetilo to, da sva pri najinem delu naletela na še razmeroma dobro ohranjen drevesni štor — lahko je bil bukov ali hrastov; tega ne bi vedel povedati, ki je po vseh okoliščinah sodeč kazal znake, da je bilo to drevo posekano. Pod samim štorom in okrog njega je bilo opaziti strohnelo listje. Iz tega se da sklepati, da je še pred zemeljskim usadom tod okrog po vsej verjetnost živel človek, ki je to drevo posekal.«

Ta zanimiva pripoved me je osupnila. Vprašal sem moža, če sta o tej najdbi kogar koli obvestila, vendar je rekel, da ne. Kaj bi v tistem času s tem štorom lahko naredili, je vprašanje, vendar lahko navedemo le to, če bi danes naleteli na kaj takega, bi spričo sodobnih metod lahko hitro ugotovili starost ostanka drevesa in s tem tudi vsaj

približno starost oziroma čas usada Mežaklje, ki je za nas vseskozi še neznanka.

To so spomini starejših ljudi. Navedem pa lahko, da me je glede terena okrog železniške postaje približe seznanil tudi znani jeseniški gradbenik Miloš Regovec, ki je moje navedbe potrdil in dopolnil zlasti glede izdelave temeljev za zgradbe v kateri sta danes banka in turistična agencija Kompas, kakor tudi za novo zgrajeno poslopje pošte. Povedal je, da so v globini nad deset metrov še vedno kopali le ilovico vseh mogočih barv in razno glino in mulj, kar je naplavila voda.

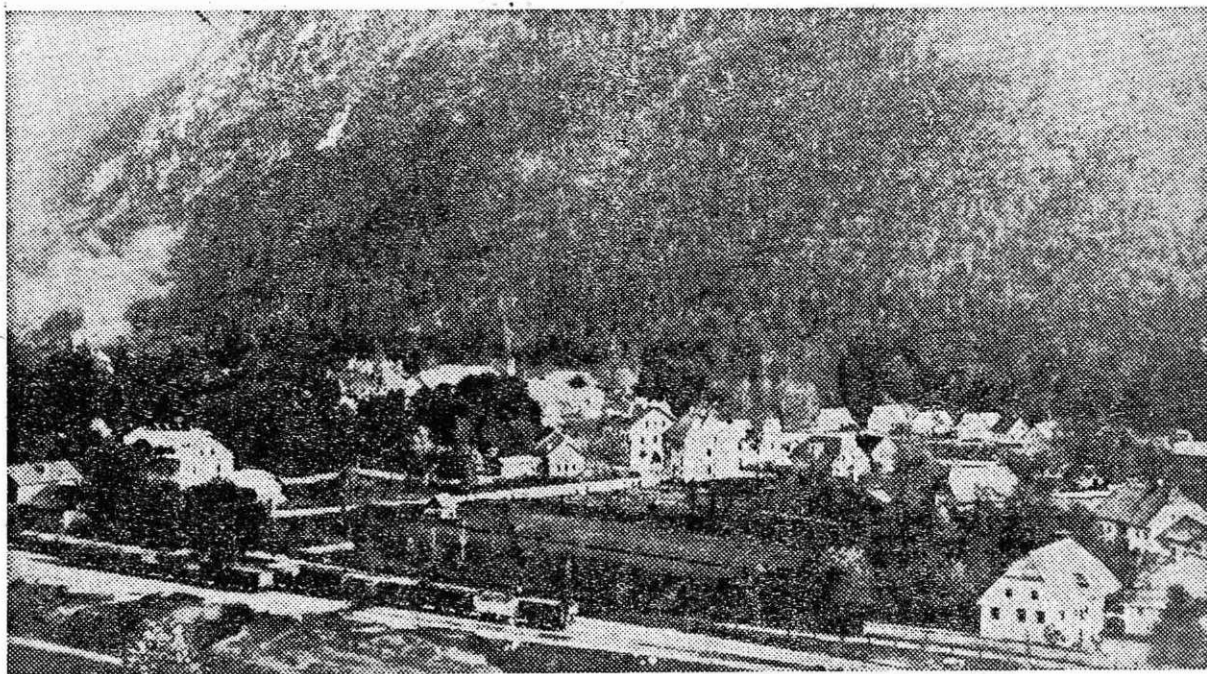
Tovariš Lakota mi je v zvezi s tem vedel povedati, da je bil po izgradnji enonadstropne poslovne zgradbe za pošto kot nekdanji geometer železarne Jesenice zadolžen kontrolirati kako se zgradba ponaša, upoštevajoč pri tem neustrezne temelje (blaten teren), na katerih je stalo poslopje. Povedal mi je, da je na določena časovna obdobja kontroliral nivo vseh štirih vogalov zgradbe in ugotovil, da se opaža delno diagonalno posedenje zgradbe, vendar še v dovoljenih in v projektu upoštevanih mejah posedenja, ki pa se je tekom časa ustalilo.

To so zapažanja, ki smo jih dolžni tu navesti, sicer pa mi je tovariš Regovec še veliko pripovedoval o strukturi tal na omenjenih področjih, ki so mu kot dolgoletnemu gradbeniku razmeroma dobro poznane, saj je gradil na vseh mogočih krajih v naši ožji jeseniški dolini.

Kot vse kaže bodo znanstveniki morali enkrat bolj točno raziskati ta področja in vsaj približno časovno ugotoviti, kdaj naj bi nastal ta usad Mežaklje, kajti še vedno je več bralcev, ki so mnenja, da se je severna stena Mežaklje porušila pred tisočletji, če že ne v ledeni dobi. Kot avtor tega pisanja se čutim dolžnega, da v zvezi s tem še vedno zagovarjam navedeno tezo, da obstajajo vse možnosti, da se je to zgodilo v času potresa, ko se je zrušila severna stena Dobrača. To zagovarjam predvsem iz dveh razlogov. Prvič: razdalja od Mežaklje do Dobrača ali pa morda do Košute ni tako velika, da se kaj takega, kar se je zgodilo v Ziljski dolini, ne bi moglo zgoditi tudi v Savski dolini. Drugo: pa lahko navedem, da je iz zapisov takratnih kronistov razvidno, da to ni bil samo en potresni sunek, temveč, da se je zemlja tresla skoraj štirideset dni in so ti potresi opustošili številne gradove in cerkve v bližnji in daljnji okolici, tako po Koroškem, Goriškem in Kranjskem. Da se zapis o usadu Mežaklje, če se je to zgodilo v tem času, ni ohranil, ne bi bilo popolnoma nič čudnega, saj že vseskozi ugotavljamo, da se o Jesenicah pred letom 1381 niso ohranile nobene listine, oziroma jih zgodovinarji, ki so se bavili z zgodovino in preteklostjo dežele in vojvodine Kranjske še niso izsledili.

Nazadnje pa moram tukaj opomniti bralce še na najdbo bakrenih novcev, ko so ob koncu 19. stoletja gradili nove obrate Kranjske industrijske družbe na Škofenci. Takrat so pri kopanju jaška za vodno turbino naleteli v globini nekaj metrov na popolnoma črno zemljo ali humus in pod njo izrazit savski gramoz. Prav med to kulturno plastjo zemlje pa so našli bakrene novce. Za temi novci sem iskal sled, vendar so se po vsej verjetnosti izgubili, kakor tudi zapis, v kolikor je bil narejen, o tej pomembni najdbi. Če je ta podatek točen in če so bili novci res najdeni v taki globini, potem je vsekakor dovolj jasno, da novce nihče ni zakopal tako globoko, pač pa so se novci nahajali na takratni kulturni plasti in jih je zemlja, ki je prišla z usadom iz Mežaklje v dolino, lahko samo prekrila. Ker pa novcev oziroma kovane denarja v naših krajih vsaj ne pred prihodom Rimljanov ni bilo, je povsem logično, da se je severna stena Mežaklje porušila v času na-

(Nadalj. na 12. str.)

Opazili smo, da obiskovalcem razstave »Jesenice včeraj, danes, jutri«, slika Stare Save s prvotno železniško postajo na Jesenicah od leta 1870 do 1905 ni najbolj jasna. Zato to sliko objavljamo v našem Vestniku z ustrezno dokumentacijo.

Prvotno zgrajena železniška postaja in postajno poslopje, ki ga vidimo na skrajni levi strani slike, je bilo leta 1870 na desni strani današnje železniške postaje, če gledamo po dolini v smeri Plavž–Javorin. Vlak, ki ga vidimo na postaji, stoji na enem izmed izogibalnih tirov. Zgradba za železniško postajo (le-ta je danes v samji Železarni — prvotni OTK) je Jeseničanom znana Čufarjeva hiša v nekdanji Skladiščni ulici. Zgradil pa jo je znanj jeseniški veleposestnik in obrtnik Ferjan že okoli leta 1870. Notri je bila kavarna in restavracija s tujskimi sobami, danes pa je tam skladišče trgovine Gramex. Od opisane zgradbe v smeri Mežaklje proti Trevnovi hiši na Stari Savi je bila takrat glavna cesta za dostop na železniško postajo. Stranska cesta je vodila od desne hiše (Papeževe), ki je danes ni več, druga stranska cesta pa od Ruardove graščine skozi Hrenovco mimo znanih vil Lukmana in Hofmana in železniške čuvajnice. To cesto, med obema vojnoma imenovano Vrtna ulica, je gradila Kranjska industrijska družba. Z gradnjo železniškega križišča, nove železniške postaje v letih 1901 do 1906 je bila zgrajena tudi nova cesta, danes Titova cesta, in cesta z nadvozom pri hotelu Pošta, ki je danes opuščena, s tem pa je bilo naselje Stara Sava izločeno kot ožji center Jesenic in je tako postalo manj pomembno, zakaj novo središče Jesenic je nastajalo on stran dograjene železniške postaje, kjer je še danes.

(Nadalj. z 11. str.)

žega štetja, nikakor pa ne prej.

S tem bi želeli to poglavje v mojem sestavku zaključiti, sicer se bo stvar preveč zavlekla.

Tudi na naša razglabljanja o nastanku imena Murava v zadnjem sestavku, smo dobili nekaj zanimivih in glede nastanka samega imena »Murova« zelo pomembnih podatkov in obvestil. Napisani tci o možnosti nastanka imena Murova sta bili med bralci različno sprejeti. To je povsem razumljivo, saj vsak bralec po svoje gleda na stvari, ki so iz kakršnikoli razlogov nekeje zapisane. Lahko rečemo le to, da so bralci, ki se strinjajo z nastankom imena Murova po staroslovenskem imenu Miroslav — Miroslavova vas — Mirova vas — Mirova in na koncu Murova. Drugi pa so zopet mnenja, da je možnost za nastanek imena Murova prav iz besede Moor ali močvirje. Vsekakor pa naj navedemo, da nam je prav to pisanje pripomoglo, da smo kar na lepem ugotovili, da ime Murova na Kranjskem le ni tako osamljen primer, pač pa je še nekaj podobnih ali pa popolnoma enakih imen v naši neposredni okolici oziroma na Gorenjskem.

Inženir Gregorčič nas je opozoril, da se v Poljanski dolini nahaja dvoje naselij s podobnim imenom. Tu gre za manjše naselje, ki ga na zemljevidu nisem mogel najti, medtem ko je drugo naselje z imenom »Murave« večje in je znano že dalj časa. V »Splošnem pregledu dravske banovine« iz leta 1939 zasledimo »Murave« v občini Javorje kot naselje s 63 prebivalci iz leta 1931. Prav te Murave pa zasledimo v Freisinskimi urbarjih že leta 1291, po čemer lahko sklepamo, da je to že zelo staro naselje. To je potrdil tudi tovariš inž. Gregorčič ter dodal, da se v neposredni bližini omenjene Murave nahaja zemljišče, katerega vasčani že vseskozi nazivajo »na Mirju«. Ker pa je beseda Mirje še staroslovenskega izvora in označuje nekakšno pokopališče ali grobišče starih Slovencev, lahko opravičeno sklepamo, da to naselje lahko izhaja še iz dobe naseljevanja Slovencev v naših krajih. Prav ta primer pa nam v določeni meri potrjuje možnost, da je ime za našo Murovo nastalo prav po že opisanem staroslovenskem imenu Miroslav.

To našo domnevo potrjuje tudi nastanek imena vasi Doslovce. Presenetilo me je namreč, ko sem že po objavi tega prispevka bral v knjigi o Finžgarju, kako je pisatelj Franc Saleški Finžgar utemeljil nastanek krajevnega imena Doslovce. Tudi on se je po številnih nesprejemljivih verzijah o nastanku imena vasi Doslovce poslužil možnosti, da je to ime nastalo po staroslovenskem naseljenju, ki se je tam prvi naselil, z imenom Vidoslav. Prebivalci oziroma naseljenci v tem naselju naj bi po njem dobili ime ali naziv »Vidoslaviči«, vas pa naj bi dobila ime »Vidoslaviče«. Tekom stoletij se je predpona »Vi« prenehala uporabljati in so tako nastale okrajšane »Doslovci«. V tej obliki se v pravopisu Doslovci še dandanes pišejo, medtem ko se v dialektu uporablja okrajšana oblika »Doslovce«.

O imenih Murova, ki so še dandanes v rabi v Bohinju pa nas je seznanil inž. Medja. Tudi njegova opomba zasluži, da jo tu navedemo, čeprav tamošnje Murove niso zaselki ali vasi, temveč stara znana ledinska imena. Tu gre namreč za dve Murovi in sicer dva rovti z imeni Velika in Mala Murova. V neposredni bližini pa je kmetija, katero Bohinjci od nekdanj imenujejo »pri Murovcu«. Zakaj Murova in pri Murovcu mi je inž. Medja vedel povedati, da to izhaja iz tega, ker je opisani svet baje zelo močviren, komaj uporaben za košnjo, ker raste tam neke vrste trava, ki ji domačini pravijo »murova« in za krmo živine ali pašo ni uporabna.

Te navedbe o Bohinjskih Murovah pa nam zopet dokazujejo, da je teorija o nastanku imena Murova iz Moora — močvirja bolj sprejemljiva, kajti vse kaže, da so bohinjske Murove upoštevali pri tem, da je bila bližnja vas Nemški rovt naseljena v času kolonizacije po kolonistih iz jugovzhodne Tirolske (Inichen — Pustertal), to se pravi nemškega porekla, ki so tamošnja močvirja prav gotovo imenovali Moor, odtod tudi domače ime za kmetijo »pri Murovcu«, kakor tudi za travo, ki raste v močvirju.

Na podlagi vseh navedenih izjav, pripomb in dopolnil na naša razglabljanja in razmišljanja lahko zaključimo, da je veliko število bralcev pripravljenih, da nam pomagajo pri zbiranju gradiva za pisanje zgodovine našega kraja. To je vsekakor zelo spodbudno in nam bo lahko veliko pripomoglo pri oblikovanju in utrjevanju spornih mnenj, razlag ali kakršnihkoli hipotez o vsem tistem, o čemer dokumenti ne obstajajo.

Da pa bi se lahko sprijaznili z mislijo in navedbami zgodovinarjev in sprejeli tezo o mlajši naselitvi jeseniškega polja od Dovjega in Mojstrane, bi morali imeti bolj stvarne dokaze, kajti povsem nelogično je, da bi se prvi naseljenec, ki se je podal v Gornjesavsko dolino, izognil sončne in za naselitev primerne lege tako Belškega kot Jeseniškega polja in rinit naravnost v višje ležeče Dovje oziroma Mojstrano, kjer je še danes v vseh ožirih manj rodovitna lega kot v ožji jeseniški dolini. Sicer pa nastaja vprašanje od kje so prišli in kdo so bili prvi naseljenci, ki so zaraščeni, nerodovitni svet na Dovjem krčili in spremenili v obdelovalno zemljo. Najstarejši viri omenjajo Dovje že v 11. stoletju, tu gre konkretno za darilnico, ki se je izvršila med letom 1029 in 1045. Ta darilnica se glasi: »Grof Adalberon podeli na altar Marije Device in sv. Krobinijana v roke odvetniku Odalskalku svoje imetje na Dovjem, da bi ga imela v lasti ondodna duhovščina po njegovi smrti in po smrti njegove soproge Richlinde.«

Ta ohranjeni pisani vir iz tega obdobja, ki je bil napisan na Dovjem kot še nekaj drugih, vsekakor pričča, prvič o naseljenosti tega kraja, kot tudi o možnosti, da je tam obstajala takrat že cerkev in tudi duhovščina.

Stane Tušar

Se nadaljuje

Razstava: Jesenice včeraj, danes, jutri

V soboto, dne 28. julija so ob 12. uri ob navzočnosti številnih predstavnikov jeseniške javnosti tako odbornika SOB Jesenice, družbeno-političnih in delovnih organizacij ter drugih občanov, odprli razstavo, ki jo je v počastitev občinskega praznika Jesenice pripravil tehniški muzej železarne Jesenice na prostoru pod jeseniško tržnico pred železniško postajo.

Sodelavec muzeja Stane Tušar, je navzoče seznanil z razvojem samega mesta Jesenic in železarstva od vseh znanih začetkov do danes.

Namen razstave, ki jo je pripravil muzej, je bil dvojen, prvič, da seznanijo prebivalce z razvojem našega železarskega mesta in drugič, da vzbudijo tako pri njih kot pri raznih institucijah več zanimanja za zgodovino domačega kraja, za zbiranje zgodovinskega gradiva in pisanja zgodovine tako Jesenic kot celotne Gornjesavske doline, katere do danes žal še nimamo, čeprav se bližamo šeststoletnici obstoja Jesenic.

Kaj vemo o Jesenicah, o njihovi preteklosti in razvoju od vseh začetkov do danes? O Jesenicah, kot enem najmlajših mest v Sloveniji, po številu prebivalcev (leta 1971 — 17.398) pa na petem mestu, vemo glede nastanka zelo malo. Medtem ko se vas Koroška Bela omenja v listinah že leta 1253, se Jesenice prvič omenjajo leta 1381 kot vas. Kdaj so dobile tržne pravice ne vemo, Valvasor v svojem delu omenja Jesenice že kot trg, vendar se je izkazalo, da to ne drži, kajti Jesenice so šele v začetku 19. stoletja uvrstile med kranjske trge.

V mesto pa so bile povzdignjene 20. marca 1929, ko je županoval znani trgovec in posestnik Andrej Čufar.

Na razvoj Jesenic je vseskozi odločujoče vplivalo železarstvo, saj so Jesenice prav z Ortenburškim rudarskim redom z dne 24. avgusta 1381 postale upravno središče s sedežem rudarskega sodnika in davčnega uslužbenca. S preselitvijo železarske dejavnosti 15. in v začetku 16. stoletja v dolino Save, se je pričela nova era razvoja, ki se je stopnjevala tekom stoletij, zlasti še z nastankom Kranjske industrijske družbe, ki je dejansko vplivala na izgradnjo železniške proge Ljubljana—Trbiž, s katero so 14. decembra 1870 Jesenice dobile povezavo s svetom. Gradnja novih obratov na Savi in valjarn na Javorniku ob koncu 19. stoletja je omogočila nov dotok delavstva in tako pripomogla k neslutnemu razvoju do takrat komaj zaznavnih naselij Save in Javornika.

Za razvoj samih Jesenic pa je bila zelo pomembna gradnja »turske« železnice (Salzburg—Beljak—Jesenice—Gorica—Trst), saj so z dograditvijo te proge Jesenice postale pomembno železniško križišče v evropskem prostoru. Devetnajstega julija 1906 je bila svečana otvoritev nove železniške postaje in proge Jesenice—Gorica—Trst, s katero je takratna Kranjska industrijska družba dobila najkrajšo zvezo z morjem in dostop na svetovna tržišča.

Rapalska pogodba je s krivičnimi mejami delno ohromila razvoj železarstva v prvih letih po prvi

svetovni vojni. V štiridesetih letih pa zabeležimo že močan razvoj gospodarskega potenciala z modernizacijo in razširitvijo obratov Kranjske industrijske družbe. V dolini med Mežakljo in Merco so zagoreli plavži in Jesenice postanejo gospodarsko ena najmočnejših občin v Sloveniji.

Štiriletna okupacija v gospodarskem, socialnem in nacionalnem pogledu predstavlja v zgodovini Jesenic najtemnejše obdobje. Kleni prebivalci železarskih Jesenic pa so žalostno dediščino vojne z marljivim in prizadevnim delom kmalu odstranili in v osemindvajsetih letih obnove in gradnje Jesenic pripomogli do razmaha in obsega Jesenic v taki meri, da smo lahko samo ponosni.

Jesenice so bile v upravnem pogledu, na ozemlju nekdanje belopeške gosposke, že od vseh začetkov ena glavnih občin na teritoriju od potoka Belce do naselja Potoki. Ta teritorij občine se je tekom desetletij spreminjal, vse do povojnega obdobja, ko so Jesenice kot mesto in občina dosegle največji obseg.

Naše mesto se ne ponaša s kdove kako starimi kulturnimi spomeniki v pogledu zgradb. Farna cerkev datira iz leta 1469, znana Kosova graščina (sedež belopeške gosposke) je bila zgrajena leta 1521, nekaj deset let mlajša je Ruardova graščina na Savi s spomeniško zaščitno cerkvijo iz leta 1606 in znano »kasarno« iz 18. stoletja. Med najstarejše zgradbe pa sodi farna cerkev na Koroški Beli, ki je bila zgrajena leta 1361. Žal pa razen »kasarne« nobena od navedenih zgradb ni ohranila prvotnega videza.

Prav tako nimamo na Jesenicah neke celovitosti starega mestnega naselja, niti starih meščanskih zgradb. Vzrokov za to je več. Nekaj smo zaradi razvoja mesta in železarne sami rušili, veliko pa so pripomogle k temu razne elementarne katastrofe, ki so spreminjale sliko Jesenic in okolice skozi stoletja. Tako Jesenice kot Koroško Belo je poleg bombardiranja opustošilo nekaj katastrofalnih požarov in številne povodnji, ki so bile zlasti usodne leta 1605, 1851, 1929 za Jesenice in Javornik in povodenj leta 1789 za Koroško Belo, ki je opustošila preko 40 hiš.

Za prikaz gibanja prebivalstva smo izbrali enega najstarejših podatkov za ožje jeseniško področje in ljudsko štetje iz leta 1931. Tu lahko nazorno vidimo, kako je skromna vas Sava po številu prebivalcev prerasla matično občino Jesenice, podobno velja tudi za Javornik.

Leta 1754: Jesenice 467, Hrušica 187, Plavž 28, Plavški rovt 78, Sava 177, Planina 223, skupaj 1160 prebivalcev.

Leta 1931: Jesenice 1766, Hrušica 888, Plavž 169, Plavški rovt 100, Sava 3162, Planina 298, skupaj 6583 prebivalcev.

Prav ta porast in nastanek novega naselja je pogojeval razmah kulturno-prosvetne, športne in izobraževalne dejavnosti. Zato nikakor ni slučaj, če je še danes obstoječe kulturno središče Jesenic nastalo v tem okolju.

Kot vidimo je razvoj naše jeseniške doline za nímiv in dinamičen ter zlasti karakterističen v dvajsetem stoletju. Prikaz vsega tega v slikah, ne toliko v besedah, je postavil tehniški muzej pred zahtevno nalogo, saj so želeli razstavo pripraviti čim bolj plastično in lahko razumljivo ob malo številnih opisih.

V ta namen so izbrali najstarejše ilustracije o Jesenicah po Valvasorju, Benesku, Goldsteinu in Wettachu, dalje so se odločili tudi za kataster s situacijo naselij iz leta 1826 in 1828, ki kot najstarejši dokument ilustrira gostoto naseljenosti v tistem obdobju. Poleg tega so izbrali najstarejše še ohranjene slike in fotografije Jesenic, nekatere še iz 19. stoletja z vmesnimi fazami razvoja do današnjega stanja. Za prikaz Jesenic jutri, pa se uporabili projekte in slike predvidenih novogra denj v bližnjem času.

Razstava se dejansko deli v tri dele. Na panojskih skupinah ena in dve je prikazan razvoj naselij Plavž, Jesenice, Sava, Javornik in Koroška Bela, medtem ko so na tretji panojski skupini prikazane predvidene nove gradnje. Četrto panojsko skupino so izbrali za prikaz razvoja železarskih obratov od vseh dosegljivih začetkov do danes.

Vodstvo tehniškega muzeja železarne Jesenice se zahvaljuje vsem, ki so finančno ali kakorkoli pripomogli k realizaciji te, za Jesenice vsekakor pomembne, poučne in zanimive razstave, in sicer: kulturni skupnosti Jesenice, skupščini občine Jesenice, gradbenemu podjetju Sava Jesenice in železarji Jesenice, ki je s svojimi uslugami prispevala največji delež. Posebno zahvalo pa izrekajo vsem tistim, ki so s svojim poštvovalnim delom pomagali pri sami realizaciji razstave.

T. S.

Spremenjen finančni plan temeljne izobraževalne skupnosti Jesenice

Pretekli četrtek je bila seja izvršnega odbora temeljne izobraževalne skupnosti Jesenice na kateri so poleg ostalega ponovno obravnavali finančni načrt za leto 1973. Letošnji finančni načrt so obravnavali kar trikrat pred tem je namreč dvakrat razpravljala skupščina temeljne izobraževalne skupnosti. Prvotno sprejeti finančni načrt je predvideval 17.719.000 dinarjev skupnih izdatkov, kar je 12,5 odstotka več kot je bilo doseženo v letu 1972. Kljub izraženim večjim potrebam posameznih šol, skupščina tega ni mogla upoštevati, ker je bilo z predpisom omejeno povečanje samo za 12,5 odstotka, pa še zato ni bilo v celoti kritja.

Ker pa so v juniju izvršni svet in skupščinski odbori skupščine SR Slovenije sprejeli sklep o sanaciji osebnih dohodkov v šolstvu, je TIS Jesenice na osnovi samoupravnega sporazuma morala napraviti nov izračun potrebnih finančnih sredstev za potrebe osnovnega šolstva.

Nov finančni načrt za leto 1973 predvideva skupno 18.411.182,35 ali kar 692.182,35 dinarjev več sredstev.

Celotni finančni načrt je razdeljen na tri osnovna področja:

I. Osnovno šolstvo: prvotni plan 10.572.977.— novi plan 11.207.141,10 din;

II. Ostale obveznosti in dejavnosti: prvotni plan 4.214.739,45 din je ostal nespremenjen;

III. Fakultativna dejavnost: prvotni plan 2.931.283,55 novi plan 2.989.301,80 din. Skupnih predvidenih dohodkov za leto 1973 je 17.396.000 dinarjev in tako izkazuje finančni načrt TIS 1.015.182,35 dinarjev primanjkljaja in bo za pokritje tega potrebno dobiti nove vire dohodka.

Izvršni odbor TIS je v nadaljevanju svoje seje razpravljala tudi o poročilu komisije za štipendije. V letošnjem letu je TIS razpisala dvanajst štipendij za študij v prosvetni stroki, na katerega se je prijavilo samo osem kandidatov, ki izpolnjujejo vse pogoje. Iz števila prosilcev za štipendijo je razvidno, da se mladi ljudje zelo neradi odločajo za poklic prosvetnega delavca. Po vsej verjetnosti je temu vzrok nizek osebni dohodek v tej stroki in tudi dokajšnja odgovornost pri svojem delu. Poleg štipendij za študij na višjih šolah, je komisija predlagala tudi za enajst dijakov, ki nadaljujejo šolanje na jeseniški gimnaziji, študijsko pomoč. Ta pomoč znaša od 200 do 250 dinarjev na mesec. Izvršni odbor je poročilo komisije za štipendije sprejel in potrdil predlog s pripombo, da mora komisija imeti poseben razgovor s tistimi, ki bodo prejeli štipendije za študij na višjih šolah.

Na razgovoru naj bi se pogovorili o idejni usmerjenosti prosilcev za štipendije.

Izvršni odbor je razpravljala tudi o kandidatih za ravnatelja glasbene šole Jesenice in direktorja delavske univerze Jesenice. Za ravnatelja glasbene šole je bil predlagan Janko Pribošič, ki je na Jesenicah poznan kot zavzet pedagog in zborovodja, za svoje delo na tem področju pa je letos prejel tudi Čufarjevo

nagrado. Za direktorja delavske univerze je IO podprl predlog za Mihaela Cenca, ki je to delo že sedaj opravljal, poleg tega pa je tudi zelo aktiven pri delu temeljne izobraževalne skupnosti.

Izvršni odbor je tudi sprejel sklep, da se proda kombi,

ki je prevažal v šolo otroke iz Javorniškega Rovta, ker ni več sposoben za varno vožnjo, brez generalnega popravila. Denar za nabavo novega vozila so črtali iz finančnega načrta, ker bo prevoz otrok v šolo v šolskem letu 73/74 organiziran tako, da to ne bo več na skrbi šole, ampak bo to pogodbeno urejeno s prevoznikom. Skrb prosvetnega delavca in šole naj bo vzgoja mladih ljudi, vse ostalo pa moramo urejati tako, da bo najbolje in tudi najceneje. Na koncu se je izvršni odbor razrešil tudi člana odbora inž. Alojza Kalana, zaradi prezaposlenosti na drugih področjih dela. S. T.

Čestitke Hrastarjevima za zlato poroko

V petek, dne 27. julija sta pred predsednika občinske skupščine Jesenice Franca Zvana in matičarja stopila Cecilija in Franc Hrastar iz Mojstrane. Vnovič sta potrdila pred pol stoletja na isti dan sklenjeno zakonsko zvezo in si prisegla zvestobo.

Franc, ki mu je sedaj 78 let, se je kot fantič šel učil za kovača v Nemčijo. Potem pa se je zaposlil v mojstranski cementarni. V prvi svetovni vojni je poklican k vojakom in odšel na fronto, v času upora pa je bil v Judenburgu. Pozneje se je priključil borcem prostovoljcem za severno mejo. Po vrnitvi je spet delal v cementarni.

V drugi svetovni vojni je bil napreden človek, pomagal je partizanom in zaradi tega so ga tudi odpeljali v nemško taborišče Matschausen. Tam je pretrpel veliko hudega in se po naključju vrnil. Za Hitlerjev rojstni dan so namreč izpuštili tri zapornike in med njimi je bil tudi Franc. Po vojni je delal v železarni, v pocinkovalnici vse do nesreče, ko je eksplodirala žveplena kislina. Bil je hudo opečen in zato je šel tudi v pokoj leta 1952.

Cecilija ima sedaj 71 let, je pred poroko delala kot natakarica v hotelu Triglav. Delati, pošteno je morala delati, tudi kasneje, da sta spravila s Francem h kruhu tri otroke, ki so že vsi poročeni.

Življenje jima ni nikoli prizanašalo. Trdo sta morala delati pa vendar danes na to gledata kot na davno preteklost, srečna in zadovoljna med svojimi otroci.

K mnogim čestitkam se pridružujemo tudi mi z željo, da bi še mnoga leta ostala srečna in zadovoljna med svojimi.

Slovesnosti ob 80-letnici gasilskega društva Jesenice - mesto

V soboto 4. avgusta je v okviru prireditev za občinski praznik gasilsko društvo Jesenice — mesto, proslavilo 80-letnico svojega obstoja in uspešnega dela. Ob tej priliki so na slavnosten način izročili v uporabo nov avtomobil-kombi in novo brizgalno tipa Rosenbauer. Sledila je sektorska gasilska vaja v organizaciji občinske gasilske zveze, ki jo je vodil namestnik poveljnika Karl Tramte.

Namišljeni požar je nastal na žagi SGP Sava, poleg bencinske črpalke na Plavžu. Poslopje so z napravami za gašenje obkolili gasilci z Blejske Dobrave, Planine pod Golico, gasilskega društva Jesenice-mesto in poklicni gasilci železarne Jesenice, ki so gasili z napravami z umetno peno.

Ob 20. uri je bila v gasilskem domu slavnostna seja, katere se je udeležilo okrog 50 članov Gasilskega društva Jesenice-mesto in gostje. Predsednik društva, višji gasilski častnik Jože Tresoglav, je opisal prehojeno pot in delovanje društva vse od ustanovitve do danes.

Navzoče je pozdravil in čestital jeseniškim gasilcem ob visokem jubileju Valentin Kežar, višji gasilski častnik in predsednik občinske gasilske zveze. Ob tej priliki je dolgoletnim prizadevnim članom izročil značke za dolgoletno službovanje. Za dvajsetletno uspešno delo so prejeli značke: Stane Tramte, Anica Bokan, Ivan Lavtižar, Franc Erjavec mlajši, Dore Zupan, Janez Kelih in Silvo Simole,

za desetletno službovanje pa so prejeli značke: Karel Traut- te in Branko Carman.

K 80-letnici društva je čestital tudi profesor Branko Božič, član Gasilske zveze Slovenije. Ob tej priliki je izročil gasilskemu društvu Jesenice-mesto gasilsko odlikovanje I. stopnje, Stanetu Trametu, poveljniku društva in občinske gasilske zveze gasilsko spomenico I. stopnje, Marjanu Skubicu, desetarju pa gasilsko spomenico druge stopnje. Ta odličja je podelila Gasilska zveza Slovenije. Za uspešno delo in udeležbo na republiškem tekmovanju, je pionirski gasilski enoti izročil posebno diplomu. Za izredno prizadevanje pri dolgoletnem vodenju društva in za 43-letno službovanje pri tem gasilskem društvu, je Jožetu Terseglavu, predsedniku Gasilskega društva Jesenice-mesto izročil najvišje zvezno gasilsko odlikovanje Gasilsko zvezdo I. stopnje. Vsi odlikovanci so se za priznanje zahvalili, navzoči pa so z dolgotrajnim ploskanjem potrdili, da so jih resnično prejeli za služni člani društva. B.

Najvišje gasilsko priznanje

JOŽE TRESOGLAV višji gasilski častnik, je že četrto leto predsednik Prostovoljnega gasilskega društva Jesenice — mesto. Lahko rečemo, da je dve tretjini svojega življenja poklonil tej humani dejavnosti — gasilstvu. Pri jeseniškem gasilskem društvu je namreč že 43 let. Najprej je bil namestnik zastavonoše, nato zastavonoša, podpredsednik in zadnja leta predsednik. Razen tega je bil nekaj časa tudi predsednik občinske gasilske zveze, član nadzornega odbora Gasilske zveze Slovenije in sektorski poveljnik. Gasilec z vsem srcem. Za izredno aktivnost in prizadevnost v gasilski službi, je v njego vem 63. letu starosti prejšnjo soboto, 4. avgusta, prejel najvišje je jugoslovansko gasilsko odlikovanje — GASILSKO ZVEZDO I. stopnje. Ob tem visokem odlikovanju mu tudi mi čestitamo

Miklova Zala na zgodovinskih tleh v Svatnah na Koroškem

Boj za staro pravdo še ni končan

Dve uri pred pričetkom predstave MIKLOVA ZALA, ki jo je po ljudski pripovedi Jakoba Sketa dramatiziral Fran Žižek, so se iz dveh smeri pomikale na prireditveni prostor, skoraj nepretrgane kolone ljudi. Med seboj so se pomešali Slovenci iz avstrijske Koroške in matične domovine ter drugi obiskovalci, med njimi tudi okrog 150 gledalcev iz jeseniške občine. Sedemdeset ali celo več obiskovalcev se je strnilo okrog prizorišča ob večstoletni lipi in mali cerkvici, ki sta v vasjo v ozadju in nekaterim dodatnim scenam dajali pristno okolje za dogajanja pred 495 leti, ko so Turki vpadli v Rož in s čemer se začela ta velika ljudska predstava, ki jo je organizirala Slovenska prosvetna zveza iz Celovca.

Med sedemdesetimi igralci, statisti, plesalci in konjeniki, so bili člani slovenskih prosvetnih društev od Zilje prek Roža in Gur do Podjune, in sicer: SPD Bilka iz Bilčovsa, SPD Radiša, SPD Zarja iz Zelenke Kaple, skupine iz Zilje s štehtanjem in rejem pod lipo ter jezdec iz Svaten in okolice. Poleg teh pa je bilo deset oseb zaposlenih s tehniko in okrog 40 z rediteljsko službo in drugimi dolžnostmi. Igro je režiral mladi režiser Marjan Srienc. Prizorišče, ki je zajemalo 375 m², je bilo izredno dobro osvetljeno in ozvočeno, tako da je lahko vsak gledalec videl in slišal vse.

V uvodnem nagovoru in po zdravju je dr. Franci Zwitter, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, dejal, da po osemnajstih letih na istem kraju ponovno upričajo Miklovo Zalo kot simbol zvestobe narodni pripadnosti. Letošnja uprizoritev, je nadaljeval, ima še eno obeležje, saj z njo proslavljamo 500-letnico kmečkih uporov na Slovenskem, ki so se pričeli prav na Koroškem. V sedanjem času pa pomeni tudi manifestacijo pomembne prisotnosti Slovencev v avstrijskem državnem prostoru, njihovo ljubezen do zemlje, na kateri so se rodili in na kateri so pred njimi njihovi predniki živeli že več stoletij. Pomeni tudi opozorilo, da njihovo narodnostno vprašanje še sedaj ni rešeno. Obenem pa naj ta mogočna manifestacija pomeni, da bomo vztrajali, da se uresniči sedmi člen avstrijske državne pogodbe in Slovencem priznajo pravice, ki jim pripadajo.

Veličasten in masoven začetek s štehtanjem in rejem pod lipo, se je prelil v borbeno pesem »Le vkup, le vkup uboga gmajna...«, ki je za koroške Slovence še vedno pozivna pesem, ker njihov boj za staro pravdo, kakor je dejal predsednik Zwitter, še vedno ni končan. Še vedno se bje boj za osnovne narodnostne pravice, čeprav koroški Slovenci pol stoletja po dogodkih, ki jih obravnava igra, še vedno živijo na svoji zemlji in vztrajajo v ljubezni in zvestobi do svoje zemlje in svojega rodu, kar simbolizira tudi igra oz. osrednja osebnost Miklova Zala.

Predstava je tekla tekoče, brez odmorov in zastojev, s številnimi pevskimi in glas-

benimi vložki ter ljudskimi običaji, ki so se ob sklepu igre ponovno prelili v rej pod lipo, v katerega so vključili tudi obiskovalce. Posebno pretresljivo je izpadel prizor v turški ječi, ko se po skoraj dveh desetletjih sreča Zala s svojim očetom in v due tu zapojeta »Njav čez izaro...«. Redko oko med gledalci, ki se ob tem prizoru ni orosilo. Besedilo so igralci podajali v koroškem narčju in dovolj tekoče.

Presojati predstavo iz naših zornih kotov najbrž ne bi bilo prav, kajti pogoji v matični domovini in onstran Karavank so bistveno drugačni. Nedvomno pa so vsi sodelujoči, tako tisti, ki smo jih na prizorišču videli, kot desetine ostalih, nevidnih organizatorjev in sodelavcev, opravili nalogo zelo dobro. Vsi so opravili ogromno delo, ki ga lahko pravilno ovrednotimo, če vemo, koliko truda je bilo vloženega v to pri-

reditve s strani kulturnih delavcev in organizatorjev treh dolin južne Koroške. Še toliko bolj, ker so to delo pripravili sredi poletne sezone, ko je na teh območjih največ dela. Tudi to je pomemben uspeh, da so se z isto nalogo in ciljem združili kulturni aktivisti treh dolin. Lahko rečemo, da je to veliko delo kulturnih ustvarjalcev iz južne Koroške.

Bistveno pa je, da je predstava uspela v svojem namenu kot velika kulturno-politična in narodnostna manifestacija. Kot izraz narodnostne zavesti in ljubezni ter pripadnosti zemlji in slovenskemu narodu.

Z velikim zadovoljstvom in spoštovanjem smo zapuščali Svatne v Rožu, hvaležni koroškim kulturnim delavcem, da so nam priredili lep večer, s katerim smo skupaj proslavili 500-letnico kmečkih uporov na Slovenskem. Vračali smo se s tiho željo, da bi nam koroški kulturni delavci z združenimi močmi vsaj vsako leto enkrat omogočili tako veliko srečanje. Bogastvo folklorne, vključno z ljudskimi običaji, zelo razvita pevska kultura in podobno, daje neizčrpne možnosti za vsakoletno večjo prireditev na južnem Koroškem, ki naj bi bila tudi odraz enotnega slovenskega kulturnega prostora.

Festival smeha na Jesenicah

V letošnjem poletju se obeta tudi na Jesenicah zanimiva prireditev, ki bo prav gotovo prekosila vse prireditve letos na Gorenjskem. To bo karavana pesmi in smeha, ki jo organizira beograjski časopis Večernje novice pod naslovom FESTIVAL SMEHA.

Prva karavana po mestih Srbije, Makedonije, Bosne in deloma Hrvatske je že mimo, sedaj pa je v teku druga karavana.

Na njej nastopajo popularni jugoslovanski televizij. ski in filmski igralci in humoristi ter popularni pevci zabavnih in narodnih pesmi. Na vsaki od desetih prireditev gledalci izbirajo najboljše in ti bodo skupaj sestavljali finalno karavano, ki se bo napotila od Zagreba preko Slovenije po Dalmaciji. V Sloveniji se bo karavana ustavila na Jesenicah, 22. avgusta, zatem pa še v Ljubljani in Portorožu.

Organizacijo prireditve na Jesenicah sta prevzela Radio Jesenice in uprava športne hale Podmežakljo, kjer bo tudi zanimiv in zanesljivo kvaliteten nastop. Popularne goste, skupaj kar 60 članov karavane, bomo v sredo, 22. avgusta na Jesenicah pozdravili že predvidoma ob 11. uri, ko se bodo ustavili pred železniško postajo. Še bolj zanimiv pa bo seveda večerni nastop pod streho hale Podmežakljo, ki se bo začel ob 20. uri.

O prireditvi in nastopajočih bomo še poročali, lahko le povemo, da je prireditev povsod tam kjer se karavana ustavi izredno obiskana.

Vstopnice bodo po 15. avgustu v predprodaji na Radiu Jesenice. Na prireditev posebno opozarjamo delovne kolektive in pa na možnost, da vodstva sindikalnih odborov lahko naročijo vstopnice skupaj za svoje zaposlene. Na radiu Jesenice imajo že prve prijave rezervacij.

Ne zamudite izredne prireditve, na katero opozorite tudi svojce in znance.

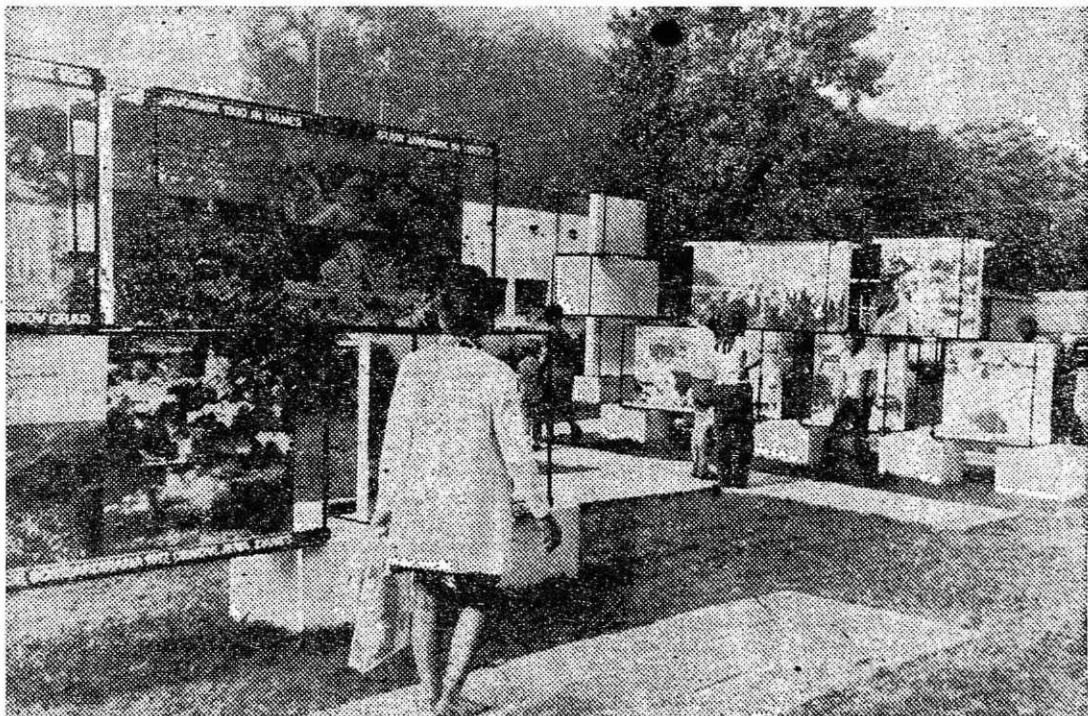
Učni uspeh v naših šolah

Na osnovni šoli Koroška Bela

Z zaključno prireditvijo so tudi na osnovni šoli Koroška Bela zaključili letošnje šolsko leto. Učni uspeh je letos za dva odstotka boljši kot je bil lansko leto. Od skupno 686 učencev, kjer so tudi učenci dveh oddelkov na Blejski Dobravi, je izdelalo 667 učencev ali 97,23 odstotka. Od devetnajstih učencev, ki niso izdelali razreda, bodo trije napredovali v višji razred po zakonu, štirje imajo popravni izpit, 12 pa bo ponavljalo razred. Od 24 razredov, kolikor jih je na šoli vključno z razredi na Blejski Dobravi, so kar v 11 razredih zaključili leto z 100 odstotnim uspehom, najslabši uspeh pa so, deloma tudi zaradi objektivnih vzrokov zabeležili v 5. c razredu, kjer je samo 88 odstotkov pozitivnih.

Na zaključni prireditvi so 132 odličnjakov podelili pohvale, podelili pa so tudi Vegova priznanja najboljšim matematikom, priznanja najboljšim športnikom in drugo. Pri tem je treba reči, da so na šoli v minulem šolskem letu uspešno izvedli tudi nekatere akcije. Za pomoč Vietnamu so zbrali 2.500 novih dinarjev, v akciji za dom v Kumrovcu pa so zbrali okrog 11 in pol tone starega papirja, s čemer so bili v občini tretja najboljša šola, v

Sloveniji pa na osmem mestu. Izvedli so tudi akcijo zbiranja starih učbenikov, s čemer želijo pomagati učencem socialno šibkih družin. Poleg staršev, ki so že prejšnja leta izmenjavali učbenike, se je akciji odzvalo okoli 20 odstotkov.

Del izredno lepo razporejene in skrbno pripravljene razstave »Jesenice včeraj, danes, jutri«. Več o razstavi lahko preberete na 12. strani

**Dopisujte
v Železarja**

Razpisna komisija delavskega sveta TOZD talilnice
Razpisna komisija delavskega sveta TOZD valjarne
Razpisna komisija delavskega sveta TOZD hladna predelava in
Razpisna komisija delavskega sveta TOZD vzdrževanje, energija in transport

**ZPSZ — ŽELEZARNA JESENICE
RAZPISUJE**

delovna mesta:

1. DIREKTORJA TOZD talilnice
2. DIREKTORJA TOZD hladna predelava
3. DIREKTORJA TOZD valjarne
4. DIREKTORJA TOZD vzdrževanje, energija in transport

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje in sicer:

- da imajo visokošolsko izobrazbo in najmanj 5 let dela na odgovornih delovnih mestih v industriji,
- da so moralno-politično neoporečni in aktivni v razvijanju samoupravnih odnosov,
- da predložijo program dela za mandatno obdobje za delovno mesto, na katerega kandidirajo.

Ker so delovna mesta zelo odgovorna, želimo, da ima kandidat tudi organizatorske sposobnosti, zato naj v prijavi navede čim več podatkov o svojem dosedanjem delu.

Kandidati naj prijave z dokazili o strokovnosti in potrebni praksi ter ostalo dokumentacijo pošljejo v petnajstih dneh od dneva objave razpisa na naslov:

**ZPSZ — ŽELEZARNA JESENICE
RAZPISNA KOMISIJA**

(pripisati katera)

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 (osmih) dneh po oddelitvi pristojnega delavskega sveta TOZD.

Razpisna komisija delavskega sveta
delovne organizacije

**ZPSZ — ŽELEZARNA JESENICE
RAZPISUJE**

delovna mesta:

1. DIREKTORJA sektorja za novogradnje
2. DIREKTORJA sektorja za tehnično kontrolo in raziskavo (reelekcija)
3. SEKRETARJA (reelekcija)

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, izpolnjevati še naslednje pogoje in sicer:

- pod 1.: da ima visoko strokovno izobrazbo tehnične smeri in 20 let uspešnega dela na visoko strokovnih delovnih mestih v železarstvu,
- pod 2.: da ima visoko strokovno izobrazbo metalurške smeri in 10 let uspešnega dela v železarstvu,
- pod 3.: da ima visoko strokovno izobrazbo pravne smeri z 10 let uspešnega dela v svoji stroki.

Zaradi izredne odgovornosti delovnih mest so poleg navedenih pogojev potrebne tudi ustrezne organizatorske sposobnosti in moralno politične kvalitete kandidatov.

Zato želimo, da v svoji prijavi navedejo čim več podatkov o svojem dosedanjem delu.

Kandidati naj prijavo z dokazili o strokovnosti in potrebni praksi ter ostalo dokumentacijo pošljejo v petnajstih (15) dneh od dneva objave razpisa na naslov:

**ZPSZ — ŽELEZARNA JESENICE
RAZPISNA KOMISIJA**

pri delavskem svetu Železarne

Kandidati bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po odločitvi delavskega sveta železarne Jesenice.

OBVESTILO POTROŠNIKOM

DEŽURNE TRGOVINE V NEDELJO, 12. AVGUSTA

- samopostrežna Rožca na Plavžu
- samopostrežna Specerija market Union
- samopostrežna Zarja, Kaša 3 na Koroški Beli

Eden izmed mnogih prizorov, ki jih vsebujejo westerni kakršnekoli proizvodnje

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

11. in 12. avgusta ital. CS barv. film GARINGO ob 17. in 19. uri, režija Rafael R. Marchent, v glavni vlogi Solvi Stubing

13. in 14. avgusta ital. barv. film SANJE ZLOCINA ob 19. uri, režija Ludio Fulci, v gl. vlogi Florinda Balkan

15. avgusta amer. barv. film KO OSEM ZVONOV ZAZVO. NI ob 19. uri, režija Elienne Perrier, v glavni vlogi Anthony Hopkins

16. avgusta ZAPRTO

17. avgusta ital. angl. CS barvni film BRANDON, LOVEC NA OCENE, ob 19. uri, režija Sergio Gorrone, v glavni vlogi Anthony Steffen

18. avgusta amer. barv. film DIVJA DEŽELA ob 17. in 19. uri, režija Robert Totten, v glavni vlogi Steve Forrest

Kino PLAVŽ

11. in 12. avgusta ital. barv. film SANJE ZLOCINA ob 18. in 20. uri

13. in 14. avgusta ital. CS barvni film GARINGO ob 20. uri

15. avgusta ZAPRTO

16. avgusta nem. barv. film EVA ob 20. uri

17. avgusta amer. barv. film KO OSEM ZVONOV ZAZVO. NI ob 20. uri

18. avgusta franc. barv. film ZAKON V PECOSU ob 18. in 20. uri

Kino DOVJE-MOJSTRANA

11. avgusta amer. barv. film DNEVNIK JEZNE GOSPO. DINJE

13. avgusta amer. CS barv. film NEKOČ JE BIL MALO. PRIDNEZ

18. avgusta italijanski barvni film SANJE ZLOCINA

Kino KRANJSKA GORA

11. avgusta amer. CS barv. film NEKOČ JE BIL MALO. PRIDNEZ

12. avgusta nem. barv. film EVA

15. avgusta ital. barv. film SANJE ZLOCINA

16. avgusta amer. barv. film KO OSEM ZVONOV ZAZVO. NI

18. avgusta ital. CS barvni film GARINGO

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

11. avgusta franc. barv. film CAROLIN CHERIE ob 19.30

12. avgusta amer. barv. film DNEVNIK JEZNE GOSPO. DINJE ob 19.30

18. avgusta nem. barv. film EVA ob 19.30

Rešitev nagradne križanke

OBCINSKI PRAZNIK, ASA, NALOGA, DIODA, LANI, POL, PREDNIK, TT, LEONORA, N, POT, K, O, VARL, AVA, LATE, UJMA, SOL, AEG, HERBARIJ, JEAN, TRAKTOR, ER, ODE, ATESTI, RADION, MLIN, JJ, OCEAN, ATI, LIANA, A, SOM, ND, TAKA, ES, PO, KAMION, URAL, STAN, OB, PRAH, CR, S, BAKALA, TONE, RAME, S, REGAL, IRAK, IVO, AP, DREVO, POLIP, ENKLAVA, TNT, IKONE, MA, AIDA, AS, HISA, AVTO, OTROK.

V sredo, 8. avgusta, je posebna komisija, ki so jo sestavljali: Primož Peterman, FRS, Vinko Mežnarc, FRS, Tončka Kliznar, nabavni oddelek, Simona Tarman, prodajni oddelek in člani uredništva, izžrebala nagrajence nagradne križanke v 30. številki Železarja. Prejeli smo 225 rešitev, komisija pa je izvela 16 rešitev, da je dobila 10 pravih.

PRVA NAGRADA V JLA

100 din prejme Boris Drobnak, VP 3972/18, Raška, 70 din prejmeta Milena Markizeti, IBM in Kristina Soklič, prodajni oddelek, po 50 din prejmejo Angela Brajc, upokojenka iz Jesenic, Anton Kocjančič, VEN, Niko Sok, OTK, po 30 din prejmejo Anton Bohinc, profilarna, Boris Kokošinek, nabavni oddelek, Stana Koprivc, RTA in Alojz Banovšek, SEOP.

Vsem nagrajencem iskreno čestitamo!

Nagrajenci iz Železarne bodo nagrade prejeli po 15. avgustu pri obratnih personalkah, nagrajenci izven Železarne pa na uredništvu Železarja.

Pri opravljanju službene dolžnosti se je smrtno ponesrečil naš sodelavec

MARTIN JAN

klepar — specialist na gradbenem vzdrževanju

Pokojnega sodelavca, ki je delal v našem podjetju 29 let, bomo ohranili v lepem in trajnem spominu. Svojem naši iskreno sožalje.

Delavski svet železarne, delavski svet TOZD vzdrževanje, energija in transport, uprava podjetja in tovarniški odbor osnovne organizacije sindikata.

ZAHVALA

Izvršnemu odboru TK sindikata Železarne, se iskreno zahvaljujem za brezplačno bivanje v Biogardu na moru.

Angelca Oblak

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem sindikalnemu odboru upravnih služb za prijetno letovanje na morju.

Ivica Lapajne
knjigovodstvo HVZ

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujem sindikalnemu odboru upravnih služb, ki mi je omogočil brezplačen oddih v Crikvenici.

Se enkrat iskrena hvala!

Ema Mežnarc
Javornik I.

ZAHVALA

Ob boleči in tako nenadni izgubi našega dragega in skrbnega moža, očeta in brata

JOZETA HAFNERJA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sodelavcem organizaciji ZK in sindikatu obrata livarne, kegljačem na ledu ter kegljačem ekipe Rozman, prijateljem kegljačem, NK Jesenice, HK Jesenice ter hokejistom, članom balinarskega kluba, sostanovalcem, PTP Zarja Jesenice in sodelavkam Parfumerije, ki so mu poklonili vence in cvetje ter se od njega v tako velikem številu poslovili in ga spemili na njegovi poslednji poti.

Hvala vsem ki ste nam pisмено in ustmeno izrekli sožalje in z nami sočustvovali.

Najtopleje se zahvaljujem vsem zdravnikom in osebju internega oddelka splošne bolnice Jesenice za prizadevano zdravljenje. Iskrena kvala tov. Avbru za ganljive poslovlne besede ob odprtem grobu, godbi na pihala ter pevskega zboru. Zahvaljujem se tudi železarni Jesenice za izvršeni osebni prevoz.

Hvala, iskrena hvala vsem in za vse.

Zalujoči: žena Sonja, sin Edi in sestra Ela.

Lepa plavalna prireditve

V počastitev praznika občine Jesenice je pod pokroviteljstvom Sob Jesenice plavalni klub Jesenice v nedeljo, 5. avgusta priredil že četrto tekmovanje za pokal mesta Jesenic. Na kopališču v Ukovi se je zbralo okoli 70 plavalcev iz šestih slovenskih plavalnih klubov. Vabilu so se odzvali plavalci Triglava iz Kranja, Ilirije in Ljubljane iz Ljubljane, Fužinarja iz Raven, Radovljice in Jesenic. Ti so se pomerili v štirinajstih plavalnih disciplinah za prehodni pokal, ki so ga do sedaj po enkrat osvojili plavalci Ilirije in Triglava.

Nedeljska plavalna prireditev je nudila ljubiteljem športa tudi dovolj užitka, saj so bili boji zanimivi. Doseženih je bilo tudi nekaj dobrih rezultatov.

Kranjčan Andrej Šali je dosegel nov republiški rekord za mlajše pionirje na 100 m kravl, odlični pa je bil tudi rezultat Ljubljancanek Nevenke Vovko na 100 m hrbtno, ki nekaj pomeni tudi v jugoslovanskem merilu. Na tekmovanju je sodelovalo tudi 17 plavalcev PK Jesenice, med katerimi je bilo deset deklet in sedem fantov. V razmeroma močni konkurenci so dosegli zadovoljive rezultate. Kot kaže je na Jesenicah očitno več zanimanja za plavanje med dekleti, saj jih je med pionirkami nastopilo kar sedem, medtem ko je nastopil en sam pionir,

Poglejmo zmagovalce ter uvrstitve naših in radovljiških plavalcev.

REZULTATI FINALNIH BOJEV:

ZENSKÉ 200 m kravl: 1. Sladoje (Triglav) 2.36,0, 4. Zupan 3.30,9 in 5. Korošec (obe Jesenice) 3.39,6;
100 m prsno: 1. Vovko (Lj.) 1.24,8, 5. Pavliček 1.38,8, 6. Legan 2.09,5, 7. Cestar (vse Jesenice) 2.23,3;
100 m delfin: 1. Sladoje (Tr.) 1.34,1, 2. Korošec (Jes.) 1.49,4;
100 m hrbtno: 1. Vovko (Lj.) 1.20,2
200 m mešano: 1. Ras (Lj.) 2.56,2, 3. Pavliček 3.46,8, 4. Zupan (obe Jesenice) 3.52,1;

MOSKI:

100 m prsno 1. Slavec (Tr) 1.16,2, 7. Brejc (Jes.) 1.24,2;
100 m hrbtno: 1. Valcl (Fuž) 1.12,9, 5. Ravnikar (Rad) 1.22,2, 7. Pribošič (Jes.) 1.34,5;
100 m delfin: 1. Jež (Fuž) 1.07,5;
100 m kravl: 1. Jež (Fuž) 1.02,0;
200 m mešano: 1. Valcl (Fuž) 2.33,3;

MLAJŠE PIONIRKE:

50 m kravl: 1. Vehovec (Lj) 0.34,6, 7. Vilfan 1.04,4, 8. Ažman (Obc Rad) 1.08,4;
50 m prsno: 1. Zavašnik (Lj) 0.44,4, 6. Kos (Jes) 0.53,2.

MLAJŠI PIONIRJI:

50 m kravl: 1. Petrič (Tr) 0.33,8;
50 m prsno: 1. Jerman (Tr) 0.44,1, 5. Remec 0.50,4, 6. Markelj (oba Radovljica) 0.52,7.

V skupnem sestavu točk so letošnjo ekipno zmago in prehodni pokal odnesli plavalci Ljubljane s 191 točkami, sledijo: Triglav 148, Fužinar 51, Jesenice 44, Ilirija 32 in Radovljica 16 točk. Poleg tega so za najuspešnejšega mlajšega pionirja proglasili

Boruta Petriča iz Kranja, za najuspešnejšo mlajšo pionirko

NOGOMET

Jesenice : Partizan Bilje 5:1 (2:1)

V okviru priprav na bližajočo se prvenstveno sezono in tradicionalni turnir »Treh meja«, so naši nogometaši odigrali prijateljsko tekmo z moštvom Partizana iz Bilj, članom Goriške nogometne podzveze in zmagali z rezultatom 5:1 (2:1).

Naši so zaigrali zelo dobro in že v prvih dvajsetih minutah vodili z dvema goloma razlike. Gostje so se v prvem delu tekme uspešno upirali našim in rezultat tega dela igre ustreza dogodkom na igrišču.

V drugem polčasu so jeseniški nogometaši nadigrali goste in dosegli še tri gole. Visoka zmaga je zaslužena in z igro našega moštva smo lahko več kot zadovoljni. Vedeti namreč moramo, da je moštvo nastopilo zaradi dopustov in mladinskega turnirja »Save« v Kranju, v nepopolni sestavi.

Gole za naše so, dosegli: Šubic 2, Samar, Karahodžič in Ljušič.

V četrtek, 9. avgusta, bodo odigrali naši nogometaši tekmo z moštvom Triglava iz Kranja.

ko Niko Vehovec iz Ljubljane, za najuspešnejšega jeseniškega plavalca pa Nika Brejca, ki je dobil v dar sliko, delo akademskega slikarja Romana Savinška.

Vreme in zanimivi boji so zelo pripomogli k lepi plavalni prireditvi.

T. L.

V soboto, 11. avgusta, pa z moštvom RENC. Obe prijateljski tekmi bosta na igrišču Podmežakljo s pričetkom ob 15. uri in 45 minut.

Mladinci prvi na turnirju NK »Sava«

Mladinci so sodelovali na mladinskem nogometnem turnirju, ki ga je priredil nogometni klub »Sava« iz Kranja v počastitev 40-letnice obstoja kluba.

Tudi tokrat so naši mladi nogometaši dokazali, da znajo igrati nogomet, saj so z izvrstnimi igrami na turnirju nadigrali svoje nasprotnike v vseh elementih igre in zasluženo osvojili prvo mesto in pokal v trajno last. V prvi tekmi so premagali moštvo Bohinja z rezultatom 12:0 (8:0) v finalni tekmi pa moštvo »Save« 4:2 (4:0).

Pri naših so se še posebej odlikovali z odlično igro in realizatorskimi sposobnostmi Šmid, ki je bil po splošnem mišljenju najboljši igralec turnirja ter Grumerc, Kovarčič, Žumer in Kramar M.

V nedeljo popoldan bodo naši mladinci odigrali prijateljsko tekmo z moštvom Ilirije iz Ljubljane.

B.

Poletno prvenstvo Slovenije v veleslalomu na Kredarici

V torek, dne 7. avgusta je bilo na Triglavskem ledeniku Slovensko prvenstvo v veleslalomu. Poletna prvenstva se prirejajo predvsem zato, da spodbujajo tekmovalce k dejavnosti, ki je v smučarskem tekmovalnem športu nikoli ni preveč.

Zaradi sobotnega in nedeljskega navala planincev na našo »Sveto goro« Triglav, je izvedel SK Radovljica tekmovanje med tednom. Tekmovanja se je udeležilo 60 izbranih tekmovalcev. Tako udeležba kot prizadevnost in borbenost na tekmi so pokazali, da se naši vrhunski smučarji ne ustrašijo maratonske poti v Triglavsko okolišje.

Jeseničani so odpotovali že v petek skozi dolino Kot na sneg. Nekateri najboljši so imeli na tekmovanju smolo tako odlična Jakopič in Pesjak, kakor tudi mladince Ogrin in Saksida. Najboljše so se odrezali člani, Gašperšič, najboljši v prvem teku in v skupnem seštevku, Štravs najboljši v drugem te-

ku in drugi v skupnem seštevku. Tudi mladinci so se dobro držali, le med članicami in mladinkami nimamo na tej prireditvi uvrstitve.

Tekmovanje je potekalo v najlepšem poletnem vremenu, le snega letos ni veliko, tekma bi že morala biti pred mesecem dni.

REZULTATI:

člani 1. Gašperšič (Jes) 1.48,40, 2. Štravs (Jes) 1.49,24, 3. Bedrač (Branik) 1.49,68;

Starejši mladinci: 1. Hölzl (Fuž) 1.49,14, 2. Magušar (OI) 1.50,74, 3. Šoberl (Jes) 1.51,11;

Mlajši mladinci: 1. Kozelj (Sl. G.) 1.54,55, 2. Mencinger (Br) 1.55,28, 3. Peskar (Jes) 1.56,08;

Članice: 1. Pikon (Rad) 58,17, 2. Mikež (Rad) 1.02,59, 3. Bogataj (Trž) 1.05,04;

Starejše mladinke: 1. Čerpes (Br) 1.00,44, 2. Bogataj (Trž) 1.05,90, 3. Fon (Bled) 1.06,98;

Mlajše mladinke: 1. Urh (Rad) 58,20, 2. Križaj (Trž) 1.01,03, 3. Kadiš (Br) 1.01,98.

A. B.

Posebnosti ženske telesne kulture

Na prve pomembne posebnosti ženske telesne vzgoje naletimo pri deklicah, ki so v razvojni dobi. Medtem, ko so bile do 12. leta živahne in spretno, so v dobi pubertete kaj rade zadržane. Zaradi hitrega razvoja imajo slabšo telesno kondicijo. Ravno v tej dobi so jim telesne vaje in ukvarjanje s športom izredno potrebne.

V tej dobi pa se ponavadi dekleta največkrat odtujijo od športa v prepričanju, da so nespretno, da zanje ni mesta na športnih igriščih, v telovadnicah. Če k temu dodamo še vse telesne in psihične spremembe, ki jih s seboj prinaša dekliško dozorevanje in na katerega polagamo premalo pozornosti, potem je razumljivo, zakaj se dekleta odtujejo športu, ali pa ga gojijo le v okviru rekreacije.

Tako ne bi smelo biti. Učitelji po šolah, trenerji po športnih organizacijah, vsi bi morali posvetiti dekletom v razvoju čim več pozornosti. Pri tem bi morali pomagati tudi starši, vsi bi morali spremeniti predvsem mišljenje in popularizirati in razlagati pomen športa v dekliškem razvoju in usmerjati dekleta na športne terene in v telovadnice.

Pri tem pa večkrat starši grešijo. V bojazni za svojo hčerko, da se ji ne bi kaj zgodilo, prepovedujejo svojim otrokom aktivno udejstvovanje v športu. Vsi, tako učitelji kot trenerji in starši naj imajo vedno pred seboj misli znane športne zdravnice F. v MIKULICZ RADECKI: Vsaka zdrava ženska more in naj bi gojila šport v obliki, ki je zanj mogoča in ustrezna.

Pri vsakem športu je treba upoštevati svojstvenosti žen-

skega organizma, predvsem se morajo ocenjevati ne samo vrhunske, temveč povprečne storitve drugače kakor pri moških.

Torej govorijo v prid ženskega tekmovalnega športa mnogi činitelji, vendar pa se hkrati postavljajo ostre meje glede na izbiro tekmovalnih športov za ženske.

Naštetimo nekaj športnih panog, za katere športni strokovnjaki trdijo, da so najbolj koristne za dekleta:

Na prvem mestu je plavanje. Od atletskih disciplin strokovnjaki priporočajo: teke na kratke in srednje proge, skok v daljino in višino. Od zimskih panog priporočajo alpsko smučanje (vse tri discipline: slalom, veleslalom, smuk), smučarske teke, ter umetnostno drsanje, sankanje.

Mnogi strokovnjaki pa priporočajo kot izredno pomembne športne igre in sicer: košarko, odbojko, rokomet, tenis, namizni tenis, badminton. Poleg vsega tega pa dekletom izredno priporočajo tudi telovadbo.

Vsi športni teoretiki pa so odločno proti vsem panogam, ki bi od deklet zahtevale posebno telesno moč, so pa tudi proti borilnim športom, od katerih pa nekateri še vseeno priporočajo za dekleta judo in sabljanje.

Dekleta imajo po vsem tem prav gotovo izredno pestro izbiro športnih panog, tako da njihova udejstvovanja na športnem tekmovalnem področju ne bi smelo biti vprašanje.

Se nadaljuje)

Blaž JAKOPIČ, zmagovalac slovenskega poletnega prvenstva v slalomu pod Prisojnikom, je imel v veleslalomu na Kredarici smolo